

6. ГЛИШИЋ МИЛОШ
саслушаван 19 јуна 1946 године

19 јун
Почетак у 7,20 часова.

Претседник: Наставља се претрес по кривици оптуженог Драгољуба-Драже Михаиловића и осталих. Заставниче, уведите све оптужене који су јуче били, и **Глишића Милоша**. (Оптужени улазе у дворану). Оптужени Глишићу, приђите Суду и седите.

Бранилац Драгић Јоксимовић: Пре почетка саслушавања Глишића Милоша имам да учиним један предлог.

Претседник: Изволите.

Бранилац Драгић Јоксимовић: Предлажем да Суд позове и као сведоке преслуша следећа лица: Волтера Менсфилда и Џорџа Мусулина, чланове америчке војне мисије код Михаиловића; Елсфорда Крамера и Мајка Рајачића, чланове Мак Дауелове мисије; Ник Лалића, командујућег официра ескадрилом авиона мисије за спасавање, Мајк Мек-Кула, Џона П. Девлина и Гос Г. Брауна-млађег, опасне авијатере, Виљем Лејн Роџерса, претседника националног комитета америчких авијатичара за помоћ Дражи Михаиловићу.

Претседник: Адресе њихове и занимање.

Бранилац Драгић Јоксимовић: Адресе ћу накнадно приложити, а уколико то не будем урадио, молим Суд да преко Америчке амбасаде у Београду затражиздресе. ових сведока.

Претседник: Мени се чини да сте ви поднели један непотпун предлог какав се Суду не подноси.

Бранилац: Ја подносим овај предлог да би се саслушали наведени сведоци о чињеницама против Драже Михаиловића.

Претседник: О којим чињеницама?

Бранилац: О чињеницама које су изложене на страни 5 до 58 оптужнице. *Ја сам добио и једну депешу овакве садржине...*

Претседник: Да се разумемо. Страна 52 обухвата те чињенице.

Бранилац: Тачно, право сте рекли, од стране 5 до стране 52. Ја сам добио и једну депешу из Њу-Јорка.

Претседник: За нас то даље апсолутно није важно. Ваш је предлог као браниоца да се испитају гаредложени сведоци и ништа даље. Друже тужиоче, изјасните се о предлогу браниоца.

Бранилац: *Молим да прочитам депешу у којој стоји образложење овог МОГ предлога. Ја нисам ни мало крив што су те депеше јавно преко телеГрафа у Београду упућене на моју адресу.*

Претседник: Ви сте учинили предлог да се ти сведоци саслушају на околности у оптужници од стране 5 до 52.

Бранилац: Јесте, али да прочитам и депешу...

Претседник: Опомињем браниоца оптуженог Михаиловића адвоката Драгића Јоксимовића из Београда, на ред у заседању. Јавни тужиоце изјасните се о предлогу браниоца, а ви Господине Јоксимовићу можете сести.

Тужилац: Ја морам на првом месту да изразим једно велико чуђење да бранилац, господин Ј*ксимовић, нанавља предлог који је идентичан са предлогом који је пре неколико дана учинио. Он предлаже једино друге личности да с*ед*че о околностима у оптужници и то сада продужује са 10 страна на 52 стране. Међутим, о чему се овде ради? Ради се о извесним личностима које су биле у званичним и у полузваничним функцијама у штабу оптуженог Михаиловића. И шта треба те личности да докажу? Оне треба да докажу да оптужени Михаиловић није сарађивао са окупатором и да није вршио ратне злочине. Ја бар тако ово разумем, кад се већ бранилац Јоксимовић неће тако да изјасни, мада се бранилац Јоксимовић неће тако да изрази. Или, кратко речено, по свима тачкама оптужбе, о сарадњи и ратним злочинима. То је у корист Михаиловића, а не постојању ратних злочина. Ја код таквог стања ствари не бих имао ништа друго да кажем него што сам пре неколико дана казао поводом истог предлога, који је бранилац Јоксимовић овде учинио.

Зар могу сведоци из иностранства сведочити и побијати чињенице, за које постоји неколико стотина писмених докумената? Зар могу сведоци из иностранства побијати исказе оптуженог Михаиловића? Зар могу сведоци побијати исказе саоптуженика Михаиловићевих, којима се непобитно утврђује, за мене бар ако не за браниоца Јоксимовића - а Суд ће рећи своју реч, а постојање отворене сарадње са окупатором, и то са немачким и италијанским окупатором, са квислинзима Недићем, усташима, ЈБотићем, са свима редом. То што се утврђује документима и исказима оптужених треба да дођу сведоци из иностранства да побијају по необично чудноватој логици браниоца Драгића Јоксимовића!

Претседник: Практично, противите се предлогу?

Тужилац: Противим се предлогу. Допустите ми још неколико речи. Могу само да кажем још и то да господа, коју господин Јоксимовић предлаже да се овде пред Судом појаве као сведоци, ја поуздано знам из истражног материјала, да ни један од њих од 1941 године није био при штабу оптуженог Михаиловића. Да се међу њима налази Мусулин, чија је рођена сестра секретарица код Фотића, и могу овде отворено рећи, једног од најближих сарадника оптуженог Фотића у распиривању кампање против народа Југославије у току окупације. О другим сведоцима немам потребе да се изјашњавам. Желим само то да кажем да предлог браниоца Јоксимовића нити је прецизан, нити потпун, нити одређује време кад је ко од сведока провео у штабу, па према томе о којим окол-

ностима треба да сведоче? Из свих тих разлога ја се противим предлогу браниоца Јоксимовића и сматрам предлог неумесним, тим пре што је то понављање онога истог предлога, с том разликом што су само друге личности предложене.

Бранилац Јоксимовић: *Један мали одговор.*

Претседник: Приступамо испитивању оптуженог Глишића Милоша.

Бранилац Јоксимовић: *Дозволите да одговорим колеги јавном тужиоцу.*

Претседник: Оптужени Глишићу, седите. Јесте ли разумели оптужницу?

Оптужени Глишић: Разумео сам

Претседник: Осећате ли се кривим?

Оптужени Глишић: Не[^]осећам се кривим.

Претседник: Кад сте ви приступили организацији Драже Михаиловића, односно самом Дражи?

Оптужени Глишић: Приступио сам крајем јуна или почетком јула 1941 године.

Претседник: Како је дошло до тога?

Оптужени Глишић: Дошло је по моме личном тражењу. *Групе војске које су остале по шумама после капитулације и имале намеру да продуже борбу против окупатора...*

Претседник: Јесте ли се лично видели са оптуженим Михаиловићем?

Оптужени Глишић: Јесам, на Равној Гори.

Претседник: Кад?

Оптужени Глишић: Почетком јула 1941 године.

Претседник: *Шта стеразговарали?*

Оптужени Глишић: *Ја као војник, који није хтео да призна капитулацију, потчинио сам се најстаријем команданту јуГословенске војске, који је учинио исто што сам био дужан и ја да учиним. И ставио сам му се на расположење што је била моја дужност, јер је онда пуковник Михаиловић по војним прописима претстављао јединог команданта.*

Претседник: Ја вас питам. Јесте ли с њим разговарали и шта, и какав вам је задатак поставио?

Оптужени: Јесам, разговарао сам о томе какву ћемо акцију и кад да предузмемо.

Претседник: А шта вам је он рекао?

Оптужени: Он је казао да тренутно није моменат за акцију, већ да организујемо једну војску која ће се претходно морати наоружати за устанак.

Претседник: А какав је његов став према немачком окупатору?

Оптужени: Још тада је предвиђао устанак, али је сматрао да још није време за то.

Претседник: Јесте ли добили још какав задатак?

Оптужени: Јесам.

Претседник: У чему се састојао?

Оптужени: У организовању Пожешког среза у циљу формирања једне војне јединице, која ће устати на ноге кад Се буде наредио устанак.

Претседник: Јесте ли ви сигурни у ту околност, да је тада оптужени Михаиловић говорио да није време за устанак?

Оптужени: У то време да, почетком јула 1941 године.

Претседник: Још колико сте пута били код оптуженог Михаиловића?

Оптужени: Три до четири пута.

Претседник: У ком периоду?

Оптужени: Био сам до почетка септембра.

Претседник: Јесте ли приликом састанка са оптуженим Михаиловићем разговарали штогод о партизанима?

Оптужени: Не, јер их тада није било.

Претседник: *Кад?*

Оптужени: *Ни јула ни августа месеца.*

Претседник: *А касније?*

Оптужени: *Тек друге половине августа почеле су се организације јављати у ужичком крају.*

Претседник: Какав је био став ваш према партизанима?

Оптужени: Мој лични?

Претседник: Јесте.

Оптужени: Мој лични став био је као и мога команданта, то јест да сви који иду у борбу против Немаца, треба да иду у борбу.

Претседник: Је ли то било једнодушно мишљење у штабу?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Свих?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Је ли тако мислио Драгиша Васић?

Оптужени: Јесте.

Претседник: А потпуковник Павловић?

Оптужени: Мени се чини да није баш тако мислио. Он се мал® издвајао у штабу.

Претседник: Па у коме сте времену разговарали...?

Оптужени: О чему?

Претседник: О партизанима.

Оптужени: После моје посете партизанској групи која се појавила У Ариљу.

Претседник: Можете ли се сетити времена?

Оптужени: Било је то у другој половини августа.

Претседник: Да ли су партизани водили какву акцију?

Оптужени: Тада још не.

Претседник: А кад је почела акција?

Оптужени: Почетком месеца септембра.

Претседник: А где сте били почетком септембра?

Оптужени: У околини Пожеге.

Претседник: Шта сте тамо радили?

Оптужени: Припремао сам углавном оруђе.

Претседник: Како сте прииремали оруђе?

Оптужени: Тако, аутоматска оруђа која су остављена од југословенске војске, комплетирао сам, да се оспособе. Старао сам се да пронађем и друго оруђе које је било сакривено, а и да сам народ припреми своје оружје.

Претседник: Јесте ли формирали одмах јединице, чете?

Оптужени: Ја сам формирао, али оне су биле тајне. Није било потребно да оживе.

Претседник: Како формирали, а нису били на окупу?

Оптужени: Није било потребно. Ако није било акције онда зашто би били окупљени.

Претседник: Објасните нам каква је била то организација?

Оптужени: Организација је била илегална, тајна војна организација која би ступила у акцију преко организма извршеног тајно, у моменту кад би се то наредило.

Претседник: Значи људи седе код својих кућа, а сматрали су се увршћени у извесне чете и одреде...

Оптужени: Свакако.

Претседник: ... И на дати знак, на позив, треба да се сакупе.

Оптужени: Свакако.

Претседник: Јесте ли ви, према томе, у то време били потпуно сами кад сте вршили ту организацију или сте имали извесну пратњу?

Оптужени: Ја сам имао и пратњу.

Претседник: Колика је била пратња?

Оптужени: Она се кретала према потреби, до 20 људи, више нисам имао.

Претседник: Јесте ли ви икад сакупили тај ваш одред и према чијем наређењу?

Оптужени: Сакупио сам га у моменту кад су Немци напуштали Ужице. Кад су већ били напустили Ужице и дошли у Пожегу.

Претседник: Кад је то било од прилике?

Оптужени: То је било од прилике 20 септембра 1941 године.

Претседник: Од куда сте ви знали да су се Немци повукли из Ужица?

Оптужени: Извештен сам од грађана села који су одлазили у вароши.

Тужилац: Јесте ли лично осматрали?

Оптужени: Осматрао сам лично. У ноћи кад су се Немци повлачили видео сам већи број светиљки аутомобила на једном брду приликом спуштања са тога брда, што се дотле није догађало.

Претседник: Јесте ли тада били у контакту са оптуженим Михаиловићем?

Оптужени: Не у сталном контакту, али куририма се веза могла одржавати.

Претседник: Јесте ли обавестили оптуженог Михаиловића о тој ситуацији, да се Немци повлаче из Ужица?

Оптужени: Не, јер и сам нисам знао да ли се повлаче. Ја сам само видео светиљке, а о чему се радило ја сам сутрадан дознао.

Претседник: А да ли сте имали какво обавештење из Врховне команде од Михаиловића?

Оптужени: Тек сутра дан кад су Немци напустили Ужице и кад су четници ушли у Косјерић.

Претседник: Какво сте обавештење имали?

Оптужени: Дошао је са Равне Горе један наредник, иначе родом из Пожеге, и донео је наређење, да, ако би наступило повлачење Немаца, да се Немци не треба да нападају у самим градовима, већ да се имају нападати ван градова, на путу.

Претседник: А у погледу Пожеге, какво је то наређење било?

Оптужени: Исто је важило за све.

Претседник: Јесте ли по том наређењу требали да нападнете Немце у Пожеги?

Оптужени: У самој Пожези не.

Претседник: ... Или да их пустите да изиђу из града.

Оптужени: Ван вароши, ван насељених места.

Претседник: То значи да треба да пустите Немце да изиђу из Пожеге.

Оптужени: Јесте.

Претседник: Шта сте ви радили кад су Немци почели да се повлаче из Пожеге?

Оптужени: Пре него што су почели да се повлаче ја сам мобилисао одред у оној организацији која је дотле спроведена и распоредио их почев од Пожеге до Кабларске Клисуре.

Претседник: А шта сте радили ту?

Оптужени: И онда је у ноћи почео покрет ка Пожези, што је изазвало противакцију Немаца који су осветљавали терен на коме су били четници и митраљирали.

Тужилац: А јесу ли четници митраљирали Немце?

Оптужени: Не, у току ноћи нису. Четници, вадећи оруђа која су била скривена, пуцали су. То је свакако код Немаца створило утисак да се ради о великој снази, јер је фронт износио преко десет километара.

Претседник: Како вадећи оружје?

Оптужени: Пушке су биле скривене.

Претседник: А кад су извадили пушке, шта су радили?

Оптужени: Обично би опалили један метак у ваздух.

Претседник: Па је ли то вађење пушака створило утисак код Немаца да су нападнути?

Оптужени: Свакако, ја не тврдим, али то може да створи утисак.

Претседник: Па је ли отуда наступила реакција Немаца?

Оптужени: Отуда.

Претседник: Значи Немци су пуцали у ветар?

Оптужени: Ја не знам... Они су осветљавали рефлекторима и митраљирали у правцу нас.

Претседник: Јесте ли ушли у Пожегу?

Оптужени: Јесмо.

Претседник: Када?

Оптужени: Сутрадан.

Претседник: Под борбом?

Оптужени: Не.

Претседник: Него?

Оптужени: Немци су већ били напустили Пожегу. Тако смо били обавештени од патрола које сам упутио напред и од грађана, то јест да су Немци напустили Пожегу, да је у току ноћи отпочело повлачење, и да су град напустили.

Претседник: Је ли било штогод Немаца у Пожеги?

Оптужени: Било је једно одељење од око 20 Немаца.

Претседник: Јесте ли се борили?

Оптужени: Нисам.

Претседник: Откуда ти Немци, шта су радили?

Оптужени: Они су остали у касарни...

Претседник: Са каквим задатком?

Оптужени: Ја то не знам какав су задатак имали. Ја их нисам ни видео. Ја сам био погрешно обавештен. Ја сам био обавештен тако да их уопште нема, али у ствари било је једно одељење Немаца.

Претседник: Шта сте радили с тим Немцима?

Оптужени: Те Немце су довели четници постројене. Ја сам их, на захтев становништва, пустио из вароши да изиђу...

Претседник: Са оружјем?

Оптужени: Нису имали оружја на себи.

Претседник: Ту постоји извесна контрадикција између вашег ранијег исказа и сада. Казали сте (чита): „Поставило се питање шта да се ради са Немцима, и они су пуштени са оружјем да изиђу из вароши...”

Оптужени: Не може бити да постоји контрадикција. Ја њима нисам ни пришао, према томе ја не бих могао сада да тврдим да ли су имали или не оружје.

Претседник: Зашто нисте издали наређење да се ти Немци убију?

Оптужени: Ја, лично издао бих такво наређење, у то свакако треба да верујете због мојих осећања као војника.

Претседник: Због ваших личних осећања као војника?

Оптужени: Да, због мојих осећања као војника.

Претседник: Па зашто онда нисте издали наређење?

Оптужени: Зато што се становништво прибојавало репресалија, које су стварно вршене према градовима где се тако поступало. То могу и да докажем.

Тужилац: А на путу нису ли вршене репресалије?

Оптужени: Према градовима не.

Претседник: Па добро, кад се нападну Немци на путу, сви путеви се налазе на атарима извесних села, ниједан пут није ван атара села. Па какве разлике има ту ако се Немци нападају на путу?

Оптужени: Да, то је тачно, сваки пут се налази на атару једног села, али ми знамо и случај Милановца какав је, да је Милановац због ШоГа страдао.

Претседник: Да ли је Милановац пао пре ПожеГе или после ПожеГе?

Оптужени: Милановац је пао пре Пожеге у чеШничке руке.

Тужилац: Је ли сигурно пао у чеШничке руке?

Оптужени: ЈесШе.

Претседник: Је ли било тада, када су се Немци повлачили из Ужица и Пожеге, каквих освојених градова? ^

Оптужени: Само Милановац и Рудник, колико ја знам.

Претседник: А Крупањ?

Оптужени: Тамо је било, у Мачви.

Претседник: А Лозница?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: А Бајина Башта?

Оптужени: И Бајина Башта.

Претседник: Па је ли било тамо репресалија?

Оптужени: Није ми познато.

Претседник: Није вам познато. Јесу ли ослобођени Лозница, Ковиљача, Крупањ, Бајина Башта и Рудник, да ли је ово ослобођење дошло пре овог немачког повлачења из Ужица и Пожеге или после?

Оптужени: Пре.

Претседник: А на колико?

Оптужени: Ја мислим на око 20 дана, нисам сигуран, само знам да је било пре.

Бранилац Глишића, адвокат Радовић: Шта је било пре, нисам разумео?

Оптужени: Пре је дошло до ослобођења Бање Ковиљаче, Бајине Баште, Крупања, Лознице и Рудника, пре него што су Немци почели да се повлаче из Ужица и Пожеге.

Претседник: Је ли вам познато, које су снаге извеле ослобођење?

Оптужени: Заједничке снаге четника и партизана. Али ја имам додати још нешто. Пре, уочи повлачења Немаца из Пожеге, једна партизанска патрола у јачини од осам људи дошла је у село Глумач. Лично нисам био ту, али јој је саопштено да пренесе команданту партизанског одреда, кога сам лично познавао, да се ми припремамо и да ћемо се распоредити северно од пута Пожега - Чачак. То је саопштено патроли, да пренесе команданту партизанског одреда.

Претседник: Како то да се распореди?

Оптужени: За борбу.

Претседник: Каква борба, кад кажете да сте на дан изласка из Пожеге почели да скупљате одред.

Оптужени: Ја сам га сакупио у току ноћи.

Претседник: Какав сте распоред заузели? Како сте могли после осам дана да заузмете?

Оптужени: Не кажем осам дана, ја сам рекао уочи одласка из Пожеге.

Претседник: Чијег?

Оптужени: Немачка. Када сам мо био на осам једном партизанског патроли дошла је у Глумач и саопштено јој је. Она се вратила са-

зад у свој одред. Њој је саопштено, видела је шта је урађено и знала је какве имамо намере.

Претседник: Па шта треба да се закључи из тога.

Оптужени: Хоћу да кажем у вези са овим питањем ко је ослободио градове у Мачви, да су четници и партизани... Исто тако је било и гледиште мог команданта да треба да заједно ми сви који хоћемо да се боримо против Немаца.

Претседник: То је питање рашчишћено на Суду, да су Ковиљача, Мачва, Крупањ и ЈТозница ослобођени од стране снага партизанских.

Оптужени: *Ја то не знам.*

Претседник: Него питам вас зато што сте били на терену ближе, да ли је било пре четничких акција на терену на коме сте били, јесте ли чули за партизанске акције?

Оптужени: Чуо сам.

Претседник: Јесте ли у то време, кад се развија тамо по Мачви низ герилских операција, напада на Крупањ, Лозницу итд., јесте ли имали каквих операција овамо?

Оптужени: Не.

Бранилац адвокат Радовић: А партизани?

Оптужени: Партизани су почели у октобру у ужичкој области.

Претседник: А јесу ли партизани на овом терену пре вас водили борбу са Немцима?

Оптужени: Ја знам да су се водиле борбе.

Претседник: Где?

Оптужени: У селу Годовику и према Ариљу, Вироштаку, и да су били тучени од немачке артилерије на Благају.

Претседник: Немачка артилерија тукла је партизана?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Јесте ли имали тада окупљен ваш одред?

Оптужени: Не.

Претседник: Значи да су само партизани и Немци. Ви сте тада били командант пожешког одреда.

Оптужени: Јесте.

Претседник: Докле, до кога времена сте остали командант одреда?

Оптужени: Само тај дан, када су Немци напустили Пожегу.

Претседник: А шта, је ли вас ко сменио?

Оптужени: Не, у преговорима са партизанима ја сам ухваћен од партизана.

Претседник: Када сте ухваћени?

Оптужени: На преговорима са партизанима, по уласку у Пожегу. Отишао сам да преговарам у циљу заједничке сарадње. Ја сам тада лишен слободе.

Претседник: Кад сте водили преговоре?

Оптужени: Тог истог дана кад сам ушао у ГЈожегу.

Претседник: Значи ли да сте сами или нисте само ушли у Пожегу, значи ли да су били и партизани?

Оптужени: Не знам где су били.

Претседник: Где су вас ухапсили партизани?

Оптужени: На пет километара од Пожеге у њиховом штабу.

Претседник: Како то? Пре уласка или после?

Оптужени: После уласка.

Претседник: Па шта ви хоћете тим рећи?

Оптужени: Зато што сам отишао да се споразумем о даљој сарадњи.

Претседник: Каквој.

Оптужени: Против Немаца.

Претседник: Како против Немаца, а пуштате Немце да слободно иду из Пожеге.

Оптужени: Ствар је сада схваћена шта значи пуштање. Ја сам ушао у Пожегу гледајући, - пустити се може, ако се и не гледа...

Претседник: Да ли би ушли да сте знали да се 20 Немаца забари-кадирало на поштену реч...

Оптужени: Не бих.

Претседник: Значи на основу обавештења да нема ни једног Немца.

Оптужени: Ја бих ватру можда заповедио, али на саму варош не бих напао.

Претседник: Значи ви сте у Пожегу ушли са својим људима због тога што сте добили поуздана обавештења да нема Немаца у граду?

Оптужени: Није то само једини разлог. Разлог је уласка у градове и да се докопа и што више оружја.

Тужилац: *Па добро Шу изиграваШе...*

Оптужени: *И да даље идемо сви проШив окупаШора..*

Претседник: А од кога оружје?

Оптужени: Које су Немци оставили.

Тужилац: Како би оставили кад их пуштате да слободно иду.

Оптужени: Увек је било поломљеног оружја које смо доцније по-прављали.

Претседник: Па добро Глишићу, улази се у градове и ради тога да се узме и оружје, евентуално војска која је устаничка и треба нешто оружја. Све су то разлози и мотиви за улазак у градове, али шта је ту био одлучујући моменат?

Оптужени: Свакако је одлучујући моменат био ако нема неприја-теља.

Претседник: Значи ли то да је дозвољен закључак: да сте знали, да сте били правилно обавештени да у граду има Немаца, зна се да се логично могло претпоставити да ће они дати отпор, да ли би ушли у Пожегу?

Оптужени: Не бих нападао на Пожегу.

Претседник: То сам вас питао.

Оптужени: *То исШо је чинила и друга сШрана.*

Претседник: *Сада за другу сШрану је не знам...*

Оптужени: *Морала је упоредо радиШи. Ја сам био северно, а они јужни је.*

Тужилац: А шта је чинила друга страна кад кажете да је напада-ла Годовик.

Оптужени: То је било раније. Сад се конкретно говори о случају Пожеге. Ја сам био северно од пута Пожега-Чачак, они су били јужније.

Тужилац: Јесу ли нападали партизани немачку колону у области Кабларске Клисуре?

Оптужени: Јесте, ја сам нападао истог дана.

Тужилац: Како, кад кажете да ни један метак нисте испалили на Немце.

Оптужени: Ја то могу да докажем.

Претседник: Ви сте били тамо на терену?

Оптужени: Ја сам био у ужичком крају кад су почеле акције.

Претседник: *Молим да ја завршим, а после се ви са тужиоцем објашњавајте уколико још није све објашњено. Кад сте ви под командом Вучковића заједно ушли са Вучком и Игњатовићем заједно ушли, да ли су односне јединице четничке учествовале у нападу на Пожегу?*

Оптужени: Ја не учествујем у нападу на Пожегу.

Претседник: А Вучко Игњатовић?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Кад је то било и како.

Оптужени: То је било, мислим, почетком октобра. Ја схватам ситуацију тако: четничке снаге су напустиле Пожегу. Ја сам био четнички командант и нисам био са својим људима. Људство је напустило варош и већина се повукла својим кућама. Нови командант који је одређен био је Игњатовић.

Претседник: Како то молим вас лепо. Четници значи ушли, пустили 20 Немаца да иду кућама и отишли из вароши. Ви сте војник, да ли је онда варош поседнута од некога?

Оптужени: Ја не схватам да је напуштена. То се може друкчије протумачити.

Претседник: А да ли је град поседнут од трупа или не?

Оптужени: Он је био поседнут, само што четничке снаге нису хтеле да приме борбу против партизана, јер смо сматрали да ћемо ићи заједно с партизанима, као што смо грађанству Пожеге и рекли.

Претседник: Сад сте рекли да сте се повукли и отишли својим кућама.

Оптужени: Ја говорим о тренутку уласка партизанских снага. Ја сам се налазио на преговорима са претставницима грађанства.

Претседник: То није тако важно.

Оптужени: Партизани су у току ноћи ушли, четници су се надали да ћемо доћи као што смо се договорили *и грађанству објашњавали да ћемо заједно ићи и да ћемо ићи даље против окупатора.*

Претседник: Колике су биле снаге партизана?

Оптужени: Ја не знам.

Претседник: Како је дошло до напада почетком октобра на Пожегу од стране, како рекосте, Вучка Игњатовића.

Оптужени: Када се тако завршило са Пожегом и када су четничке снаге напустиле Пожегу, за новог команданта је био одређен Вучко Игњатовић. Када сам пуштен од партизана почетком октобра, после разјашњења целог овог случаја, ја сам пошао на Равну Гору свом команданту, не знајући уопште шта се догађа доље. На путу сам срео капетана Игњатовића, који је кретао са реорганизованим одредом понова ка Пожеги, са задатком да у Пожегу уђе.

Претседник: Од кога је добио задатак?

Оптужени: Од Михаиловића.

Претседник: Лично од њега?

Оптужени: Јесте, бар ми је тако рекао.

Претседник: Како је гласио задатак?

Оптужени: Задатак је гласио да има да уђе у Пожегу и то прво да се с преговорима споразуме с партизанима.

Претседник: Како се после решила цела ствар?

Оптужени: Ја не знам како је ишло јер нисам учествовао у преговорима. Игњатовић је водио преговоре, зашто се они нису споразумели мени није познато у детаље. Само знам да до споразума није дошло и да је Игњатовић извршио напад на Иожегу.

Претседник: Значи, да је под борбом отео.

Оптужени: Иуцали у месо нису ни једни ни други. Пуцано јесте, жртва није било.

Претседник: Кад је Игњатовић извршио овај напад?

Оптужени: Ја мислим да је то било 2 или 3 октобра.

Претседник: Јесте сигурни?

Оптужени: Сигуран нисам, али верујем почетком октобра.

Претседник: Да ли можете да се сетите што прецизније детаља друГоГ или трећег октобра, или четвртоГ, петог или шестоГ?

Оптужени: Није.

Тужилац: Није ли последњих дана септембра?

Оптужени: Није, ја знам да сам пуштен 1 октобра.

Претседник: Када сте ви постали начелник овог пожешког одреда?

Оптужени: Постао сам између 10 и 15 октобра. Не могу да прецизирам јер сам био болестан у Пожеги. Тачно не знам дан, али знам да је отприлике било 10 или 15 октобра.

Претседник: Значи, ви сте постали начелник иза овог напада?

Оптужени: Свакако.

Претседник: Колико се дуго Игњатовић, по упаду у Пожегу од другог на трећег октобра, задржавао у Пожези?

Оптужени: Око месец дана, до напада на Ужице.

Претседник: Шта је вама познато о томе нападу на Ужице?

Оптужени: Мени је познато то да је капетан Митић једног дана дошао у Пожегу и саопштио ИГњатовићу да партизански штаб у Ужицу не показује вољу да изврши споразум који је закључен између Тита и Михаиловића, да сем онога што је већ био дао по једној тачки, друге тачке споразума неће да испуни.

Тужилац: А шта је дао партизански штаб?

Оптужени: Оружје и муницију.

Претседник: Значи, партизани су по уговору дали четницима оружје и муницију?

Оптужени: Јесте, то је било по једној тачки споразума. Митић је саопштио да партизански штаб неће да изврши остале тачке споразума нити да показује воље да их изврши и да би, ради испуњења осталих тачака споразума, требало извршити једну пресију на партизански штаб у Ужицу.

Претседник: Пресију?

Оптужени: Да, принудити их да под претњом оружаноГ напада испуне оно што је споразумом било предвиђено.

Претседник: А шта је било предвиђено уГовором?

Оптужени: Колико ја знам, како је рекао Митић, радило се о подели оружја и муниције, о подели новца који је био у трезорима Народне банке у Ужицу, о подели плена у Ужицу, и о другим неким стварима.

Претседник: Како се даље развијају ствари?

Оптужени: Ја се нисам у томе тренутку налазио у вароши, него на аеродрому где сам био позван од команданта, и саопштено ми је шта је Митић пренео. Митић је тада саопштио свој план по коме је требало Ужице прво опколити, и да се Митић појави у самој вароши и захтева од партизанског штаба да изврше остале тачке споразума, а ако партизански штаб не би испунио све остале тачке, да би ми извршили напад.

Претседник: Које су четничке јединице биле предвиђене за учествовање у томе нападу?

Оптужени: Био је предвиђен пожешки одред и јединице из Златиборског среза.

Претседник: Опишите правац кретања четничких колона које су требале да учествују у нападу на Ужице.

Оптужени: Златиборски одред требало је да учествује у опкољавању са западне стране, пожешки одред са источне, а црногорски од Косјерића са североисточне стране.

Претседник: Кад је то било?

Оптужени: То је било после споразума Тито-Михаиловић.

Претседник: А можете да се сетите датума кад је напад требало да почне?

Оптужени: Датум је био прецизиран ноћу од првог на другог.

Претседник: Кога месеца?

Оптужени: Од првог на другог новембра. Требало је да они стиГну на ту линију у моменту када је Митић имао да тражи од партизанскоГ штаба испуњење осталих тачака споразума.

Претседник: Значи ли то да је напад требао да се изврши ноћу.

Оптужени: Не. Покрет је био ноћу, а избијање одређених јединица у зору на одређене линије.

Претседник: Са којом колоном сте ви били.

Оптужени: Са средњом колоном.

Претседник: Који је био правац кретања средње колоне?

Оптужени: Правац Трешњица.

Претседник: Леве колоне?

Оптужени: Новим путем Пожега-Ужице.

Претседник: Десне колоне?

Оптужени: Старим путем Пожега-Ужице.

Претседник: Правац кретања главнине?

Оптужени: Главнина се имала образовати на коси која гравитира ка Трешњици.

Претседник: Ко је био командант колона?

Оптужени: Ја то не знам тачно. Знам да је средњом колоном командовао командант одреда.

Претседник: Како му је име?

Оптужени: Игњатовић.

Претседник: Зар се вама ова ствар није учинила сумњива?

Оптужени: Свакако, можда не сумњива, али у сваком случају ја нисам могао то да примим само од Митића.

Претседник: По чему само од Митића? Да ли Митић има овлашћења?

Оптужени: Он је имао овлашћење да је опуномоћеник наше команде за *преговоре са партизанским штабом за испуњење споразума* и да има право да нареди потчињеним јединицама извршење задатака.

Претседник: Како се развијао ток операција?

Оптужени: У току покрета дошло је до сукоба на Трешњици и пре избијања на своју линију. У ноћи, дошло је до сукоба, *тако да није било никаквих преговора*. Ми смо претрпели војнички неуспех и били принуђени да се вратимо у Пожегу.

Претседник: Од Трешњице?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Је ли ту био главни сукоб?

Оптужени: То је био једини сукоб.

Претседник: После повлачења у Пожегу шта радите?

Оптужени: Ми смо у Пожези остали.

Претседник: Колико дуго?

Оптужени: До сутра, када смо били нападнути од партизана.

Претседник: А онда?

Оптужени: Онда смо водили борбу у Пожези и повлачили се ка Равној Гори притискани од партизана.

Претседник: Јесте ли ви обавестили Дражу Михаиловића о резултатима похода колона према Ужицу?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Јесте ли га известили о резултату исхода битке на Трешњици.

Оптужени: Јесам.

Претседник: Јесте ли тражили одобрење од њега?

Оптужени: Ја сам био лично пре него што је почела акција код Ужица.

Претседник: Код Драже?

Оптужени: Јесте, био сам лично код Драже.

Претседник: А шта је тамо било?

Оптужени: Тамо сам затекао стварно капетана Митића који је ово исто реферисао и команданту, *да парШизанска, команда неће да испуни споразум.* Митић је саопштио да ми треба да извршимо ту пресију и командант је то одобрио, да се по томе плану акција изведе.

Претседник: После похода на Ужице, после разбијања на Трешњици, јесте ли одлазили код Михаиловића?

Оптужени: Јесте, извештаван је.

Претседник: Јесте ли добили нова упутства?

Оптужени: Да имамо бранити Пожегу у случају напада.

Претседник: Је ли било говора поново о Ужицу?

Оптужени: Не. Ми нисмо ни располагали муницијом. Није било речи о некој већој борби.

Претседник: Јесте ли после битке на Трешњици телефоном обавестили оптуженог Михаиловића.

Оптужени: Телефоном је обавештен.

Претседник: Молим да овде будете мало јаснији. Четници полазе на Ужице у три колоне са правца од Пожеге старим путем и новим путем Пожега-Ужице а средња колона Косом између та два пута. Средња колона сукобљава се на Трешњици, бива потучена, враћа се у Пожегу у току исте ноћи.

Оптужени: У току сутрашњег дана.

Претседник: А иза тога из Пожеге под притиском партизана извлачи се из Пожеге и одлази у правцу Равне Горе.

Оптужени: Јесте.

Претседник: Опишите нам овај моменат од момента вашег повлачења са Трешњице ка Пожези да ли имате ви везу са оптуженим Михаиловићем или не?

Оптужени: Имам*.

Претседник: Какве?

Оптужени: Телефонске.

Претседник: Јесте ли га обавестили о поразу на Трешњици?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Шта је рекао оптужени Михаиловић после тога?

Оптужени: Да имамо бранити Пожегу ако буде нападнута.

Претседник: Је ли било говора о Ужицу?

Оптужени: 0 Ужицу није било више говора.

Претседник: Је ли вам познато сем ваше колоне да ли је ко са друге стране полазио, у смислу Митићевог плана за опкољавање Ужица.

Оптужени: Није ми познато. Ја мислим да су партизани раније напали четничке снаге и разоружали.

Претседник: Је ли вам познато учешће Рачића?

Оптужени: То је било доцније, после Трешњице.

Претседник: Шта је вама познато о неком саветовању команданата на Равној Гори са оптуженим Михаиловићем?

Оптужени: Лично ја томе нисам био присутан али сам стварно од

и

жано кад смо већ били на положају пред Равном Гором, муниције нисмо имали за борбу ни против партизана, ни против ма кога. То је саветовање одржано управо пред почетак немачке офанзиве,²⁸¹ која је претила и нама и вама и ако смо се међусобно борили. И тада су дате инструкције од команданата да се ухвати веза са Недићем.

Претседник: У коме циљу?

Оптужени: У циљу да се прође ово време, да се јединице склоне од Немаца.

Претседник: Да ли се можете сетити кад је то било?

Оптужени: То је било пред почетак немачке офанзиве.

Претседник: Можете ли се сетити датума?

Оптужени: То је било концем новембра.

Претседник: Куда сте ви после тога кренули са вашим одредом?

Оптужени: Онда сам кренуо преко Равне Горе, најпре у село Ба, затим у ЈБиг где је био један четнички одред под командом Додера. После тога, кад нас тај одред није могао више хранити и издржавати, ухваћена је веза са Калабићем који је био у Белановици.

Претседник: Са старим Калабићем?

Оптужени: Јесте са старим Калабићем.

Претседник: Шта је он тада био?

Оптужени: Био је командант једнога одреда Српске државне страже.

Претседник: Недићеве?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Јесте ли се код њега јавили?

Оптужени: Та веза је ухваћена, он је пристао да нас прими и храни док та немачка офанзива не прође, тако да, ако би били изложени немачком нападу, да изјави да смо ми под његовом командом, ма да дефакто нисмо били.

Претседник: Под чијом сте били командом?

Оптужени: Под командом Михаиловића.

Претседник: Јесте ли то све урадили на своју руку?

Оптужени: Није урађено на своју руку, ухваћена је веза и долазио је Калабићев син (Никола) у Белановицу и његов је отац то примио. Ми смо били мало западније и тако је утврђено да једино ако би немачка офанзива наишла да он може изјавити да смо под његовом командом.

Претседник: Јесте ли ви пристали на такву ситуацију?

Оптужени: Јесмо.

Претседник: Па ви сте војник, зар то не значи формално ставити се под Недићеву команду?

Оптужени: То није, то је био лични акт једнога официра који је био под немачком командом, који је штитио један илегални одред.

Претседник: Није ли то учињено у духу закључака са оне конференције команданата концем новембра? Уопште је ли предвиђено и такво решење ситуације?

Оптужени: Ја детаље тога не знам али то би се могло схватити као једно од могућих решења: преброђавање те кризе-немачке офанзиве.

Судија Лаковић: Једно од могућих или једино могуће?

Оптужени: Једно од могућих решења.

Претседник: Ко је био на томе саветовању?

Оптужени: Били су команданти одреда.

Претседник: Да ли бисте се могли сетити поименце?

Оптужени: Колико знам и колико ми је саопштено био је Игњатовић, Воја Поповић, Пантелић, Рачић, за друге не знам.

Претседник: Шта вам је потпуковник Кораћ причао, је ли он био тада командант пожешког одреда?

Оптужени: Није.

Претседник: Је ли он био под командом Драже Михаиловића?

Оптужени: Јесте, био је у саставу команде.

Претседник: Шта вам је Кораћ причао, шта је био предмет дискусије и који су били закључци на томе састанку?

Оптужени: Детаље ми није причао него да је било говора само о ситуацији која је настала услед нашег повлачења пред партизанима и опасности која је претила од немачке офанзиве, као и тешком положају који је произилазио из немања муниције, немогућност вођења борбе ни против кога.

Претседник: Какав је био закључак? „Спасавати се?“

Оптужени: Да, спасавати се док прође немачка офанзива.

Претседник: Како

Оптужени: Везама и са Недићевим људима.

Претседник: Везама и са Недићевим људима?

Оптужени: Али није било потчињавање.

Претседник: Значи ли прилажење Милану Недићу?

Оптужени: Не значи.

Претседник: Значи везивати се са његовим људима?

Оптужени: Ако дотични командант није хтео да то усвоји свакако да није могло то да се изведе.

Претседник: Зар није била дотле Српска државна стража избушена?

Оптужени: Није ми познато.

Претседник: Чија је била ова идеја: хватати везу са Недићевим људима?

Оптужени: У конкретном случају била је идеја Кораћа.

Претседник: А Кораћ је био у сваком случају на конференцији?

Оптужени: Не могу да кажем. Знам сигурно да је био Игњатовић, а за Кораћа не знам.

Претседник: Да ли сте и какву директиву и од кога добили после напуштања терена Србије од стране главнине снага Народноослободилачке војске?

Оптужени: Добио сам.

Претседник: Од кога?

Оптужени: Од Михаиловића.

Претседник: Лично?

Оптужени: Лично.

Претседник: Шта и како?

Оптужени: Да треба партизанске снаге, које су разбијене гонити.

Претседник: Пазите добро шта говорите! Суочићу вас.

Оптужени: Молим.

Тужилац: Где, када, у којој ситуацији?

Оптужени: Код Горњег Милановца, по проласку немачке офанзиве.

Тужилац: Кога датума?

Оптужени: Било је почетком децембра. Мислим око петог или четвртог. Ту негде првих дана децембра.

Претседник: Остајете ли ви у том времену и даље командант Драже Михаиловића или сте били легализовани?

Оптужени: Ја сам био потчињен Дражи Михаиловићу. Командант нисам био ни дотле, али сам вршио дужност као начелник штаба у јединици, која је потчињена Дражи Михаиловићу.

Претседник: У реду. Је ли се у то време одред, коме сте ви били начелник, легализовао?

Оптужени: Тек почетком јануара.

Претседник: Значи ви сте увек формално и стварно под командом Михаиловића?

Оптужени: Ми смо увек идејно остали привржени Михаиловићу.

Претседник: Шта ви радите после Милановца? Куда одлазите?

Оптужени: После Милановца кренули смо у област Ужица, Пожеге, Ариља и избили на линију Златибор, Јавор према Санџаку. То је била просторија са које је било људство.

Претседник: Приликом прелажења преко терена код Милановца идући тамо где кажете, Ариље-према Увцу и Санџаку, имате ли сукоб са партизанима?

Оптужени: Није било сукоба.

Претседник: А са групом партизана?

Оптужени: Није било јер су већ немачке снаге све прошле и одред српске државне страже Недићеве. То је све прошло.

Претседник: Имате ли сукоб са деловима партизанских снага које се преко Увца и Санџака пребацују у Србију на поједине тачке?

Оптужени: Тек јануара месеца.

Претседник: Је ли то све у духу те директиве коју сте добили од Михаиловића?

Оптужени: Не могу да кажем да је било у духу директиве, али основно је била наша борба која је отпочела са партизанима. Конкретно за тај случај није постојало наређење.

Тужилац: Али је било закључено примирје.

Оптужени: Мени није било познато кад је закључивано, али сам доцније за то сазнао.

Претседник: Кад сте кренули за Нову Варош?

Оптужени: Мислим концем марта или почетком априла, не знам сигурно, но ипак мислим пре концем марта.

Претседник: Од кога сте добијали наређења?

Оптужени: Управо ни од кога, само сам добио једно од капетана Игњатовића у коме ме позива да дођем у Санџак. Ја сам у то време био болестан и било ми је потребно лечење. Имао сам намеру да извесно време останем у Србији и да се лечим. Капетан Игњатовић ме у писму позивао да дођем у Санџак и да ја то треба да учиним по налогу из команде. Ко му је то саопштио не знам, но мислим да је то наређење Михаиловића. Ја се стварно с њим никада нисам видео до сада, али са Остојићем сам се виђао. Мени капетан Игњатовић кратко саопштава да ја треба да дођем горе у Санџак, пошто је он једини био горе.

Претседник: Је ли тада ваш одред већ био легализован?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Демаркациона линија између Немаца и Италијана на окупираној територији био је Увац?

Оптужени: То је била ничија земља.

Претседник: И како ви сада са једним легализованим одредом код Немаца прелазите на италијанску страну?

Оптужени: Ја лично под мојом командом нисам имао никакав одред.

Претседник: Ви сте били начелник штаба тога одреда?

Оптужени: Ја сам као јединка био на положају начелника штаба.

Претседник: Ви сте мало пре рекли да је тај одред био легализован.

Оптужени: Јесте.

Претседник: То у ствари припада окупационој немачкој зони, а ви се сада усуђујете да прелазите на окупациону зону Италијана.

Оптужени: Нова Варош је заузета пре него што сам ја дошао горе.

Претседник: Кад је заузета Нова Варош?

Оптужени: Мислим у току фебруара.

Претседник: Јесу ли у томе учествовали и делови одреда коме сте ви били начелник штаба?

Оптужени: Јесу.

Претседник: Је ли то било ноћу између 5 и 6 фебруара?

Оптужени: Не знам датум, јер сам тада био болестан.

Претседник: Какав је циљ био постављен пред вас кад сте пребачени са одредом из Србије у Санџак?

Оптужени: Ја спорим да сам уопште имао одред.

Претседник: Тај одред у коме сте ви били начелник штаба?

Оптужени: Ја сам био тада начелник групе одреда пожешког и ужичког.

Претседник: Те јединице које су припадале под штаб групе одреда, у којима сте ви били начелник штаба, какав су задатак добиле?

Оптужени: Имало се да буду у Новој Вароши.

Претседник: Али какав је задатак био?

Оптужени: Није се тада постављао никакав операциски задатак.

Претседник: Је ли било каквих других задатака?

Оптужени: Није.

Претседник: Је ли се постављало питање формирања четничких јединица?

Оптужени: То сам ја и учинио прелазећи у Санцак.

Претседник: И јесте ли шта формирали?

Оптужени: Ја сам радио исто онако као што сам радио у почетку своје делатности стварајући југословенску војску која ће се дићи против окупатора.

Претседник: С ким сте долазили у контакт у Санцаку?

Оптужени: Са Калаитовићем, Кијановићем, Бојовићем, Лукачевићем, и још некима чијих се имена не сећам.

Претседник: Је ли био ко из Босне тада у Санцаку?

Оптужени: Тада још није нико.

Претседник: А јесте ли ухватили везу, можда, са Баћовићем?

Оптужени: Тек доцније.

Претседник: Пре приступања формирању четничких организација и пре контакта са Лукачевићем, Калаитовићем, Јеловцем итд., јесте ли имали и где и када састанак са оптуженим Михаиловићем или са неким другим из Врховне команде?

Оптужени: Само мајором Остојићем.

Претседник: Где?

Оптужени: У Новој Вароши.

Претседник: А кад?

Оптужени: То је било тачно не знам, мислим отприлике априла месеца или нешто пре. Не могу тачно да прецизирам.

Претседник: Шта је било говорено тада између вас и Остојића?

Оптужени: Расправљали смо о разним стварима.

Претседник: А централна ствар шта је била?

Оптужени: Упознао сам га углавном са оним шта сам радио на спровођењу организације у циљу да се она оживи против окупатора, јер смо ми били увек спремни да на наређење наших команданата отпочнемо ту акцију. У исто време упознао сам га и са оним што је било видно, што се дало видети од те организације, и питао сам га како се мисли стварно о почетку те акције против окупатора, да ли је већ време или није за акцију. Ја сам, међутим, сматрао да би она можда могла да отпочне у Санцаку и учинио сам предлог да почне на Сјеници. Ја жалим што документа о томе немам, али се надам да ће и он једног дана проговорити, па ће се видети да је ово тачно. Са моје стране припремљени су били планови који су предвиђали почетак операција против окупатора у Санцаку и то је било моје лично дело. Остојић је на то казао да тада још није време за акцију и да то не би требало чинити. Даље сам учинио предлог да штаб пређе на Златар, али ми је Остојић саопштио да он иде у Црну Гору, он или Лалатовић, ради уређења других ствари, по питању наоружања, и после тога да треба тек да дође до почетка наше акције против окупатора.

Претседник: Је ли тада Калаитовић имао одред на терену?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Где му је било седиште?

Оптужени: У Новој Вароши.

Претседник: А је ли Лукачевић имао одред?

Оптужени: Није имао. Он је са моје стране био одређен за команданта сјеничке бригаде.

Претседник: А шта сте ви били?

Оптужени: Био сам наименован за команданта корпуса.

Претседник: Од кога?

Оптужени: Од Остојића.

Претседник: Је ли то Михаиловићево наређење?

Оптужени: То ми није изрично речено, али сам знао да је Остојић у нашој команди и знао сам какву је функцију вршио, па му и сам постављао у томе правцу никаква питања, а није ми било потребно ни нарочито наређење, јер сам знао шта треба да се ради.

Претседник: Јесте ли ви у исто време и командант корпуса, односно командант те групе одреда, и под командом Милана Недића?

Оптужени Глишић: Ја сам имао фирму Милана Недића.

Претседник: Јесте ли и формално имали наређење да фигурирате као командант корпуса?

Оптужени Глишић: Од Милана Недића сам одређен за начелника корпуса санџачке команде за оно што се могло видети на земљи, али оно што сам ја радио то је тајна.

Претседник: То значи у исто време да сте били Драже Михаиловића командант четника санџачког корпуса и Недићеве санџачке четничке команде?

Оптужени Глишић: Тако је у ствари.

Претседник: Да ли сте ви од Недића постављени за команданта пре него што сте постављени за команданта од стране Врховне команде Михаиловића?

Оптужени Глишић: Ја то тачно не бих могао да прецизирам, учињен је предлог Недићу раније, али само писмено наређење дошло је после мога састанка са Остојићем. Игњатовић је учинио предлог преко окружног начелника да би се то покрило.

Претседник: Ви сте били на тој територији, ви сте сигурно пратили сва кретања?

Оптужени Глишић: Ја сам пратио сва кретања и окупатора и других.

Претседник: Да ли сте чули некад за име Перхинек?

Оптужени Глишић: Чуо сам.

Претседник: Како?

Оптужени Глишић: Он је пролазио кроз Нову Варош.

Претседник: Где?

Оптужени Глишић: Једном приликом прошао је за Црну Гору.

Претседник: У које време?

Оптужени Глишић: Мислим да је било априла месеца, само Перхинек сам познавао лично.

Претседник: Је ли вам познато да је он у саставу организације ДМ?

Оптужени Глишић: Било ми је познато, само какву функцију је вршио није ми познато.

Претседник: Јесте ли у то време одржавали везе са Дражом Михаиловићем?

Оптужени Глишић: Повремено.

Претседник: Како?

Оптужени Глишић: Долазио је Остојић, и Лукачевић је долазио два пута.

Претседник: Јесте ли слали извештај Дражи Михаиловићу?

Оптужени Глишић: Јесам, неке.

Претседник: Где се у то време налази Михаиловић?

Оптужени Глишић: Ја тачно не знам место, али негде на Голији.

Претседник: Јесте ли му слали храну?

Оптужени Глишић: То је био мој акт пажње према Михаиловићу, ја сам му слао шећер, дуван; колико се ја сећам.

Претседник: А је ли вам слао новац?

Оптужени Глишић: Није.

Претседник: А како сте се финансирали?

Оптужени Глишић: Ја мислим од Недића, то је био легализован одред.

Претседник: Је ли вама, Глишићу, познато о припреми офанзиве која је у Санџаку вођена против слободне територије партизана, с пролећа 1942?

Оптужени Глишић: О самим припремама није ми познато, само за учешће Ђуришић је наговештавао акцију против партизана у Црној Гори и Санџаку. Ја сам са њиме имао везу, али конкретно није учињен никакав предлог лично с моје стране њему, нити је Недић о томе извештен, нити је доцније то дозволио кад сам ја то учинио.

Претседник: У погледу припрема јесте ли имали какве упуте и везе са командом ДМ?

Оптужени Глишић: Само са Остојићем.

Претседник: Шта вам је рекао?

Оптужени Глишић: Он ми је рекао да помогнем Ђуришића тренутном акцијом против партизана.

Претседник: Какав сте задатак имали?

Оптужени Глишић: Од Остојића сам примио задатак да дејствујем правцем Камена Гора, западно од Шаховића, то је између Пријепоља и Пљеваља.

Претседник: То је на Коври?

Оптужени Глишић: Управо тамо.

Претседник: Ковра-Шаховићи-Камена Гора?

Оптужени Глишић: Углавном западно од Шаховића.

Претседник: Кад сте пошли на извршење тога задатка?

Оптужени Глишић: Ја не знам датум, мислим концем прве десетине маја 1942 године.

Претседник: Јесте ли добијено наређење спровели у потпуности?

Оптужени: Јесам, наиме не, јер је наређење било дејствовати правцем Повлена, западно од Шаховића, али се ситуација изменила и Ђуришић је захтевао да му се укаже помоћ одмах од Бијелог Поља, и ја сам изменио на своју руку. Ја сам одређен као помоћ и

пристао сам на то и отишао и превезао аутомобилом до Бијелог Поља северно и западно.

Претседник: А колико је било у почетној фази операције четничких снага?

Оптужени: Могло је бити укупно око 2.000 људи.

Претседник: Каквим су оружјем располагали?

Оптужени: Оним којим смо имали.

Претседник: Јесте ли имали бацаче?

Оптужени: Добили смо доцније од Ђуришића.

Претседник: А артилерију?

Оптужени: Један топ.

Претседник: Чија је послуга била?

Оптужени: Све Ђуришићеви Црногорци.

Претседник: Како сте путовали до Бијелог Поља?

Оптужени: Камионима.

Претседник: Чији су били?

Оптужени: Италијански.

Претседник: А шофери?

Оптужени: Ниједан није био у војничкој униформи. Носили су цивил. Једнога сам од њих запитао чији је, а он је само одговорио: „Наш!”

Претседник: Јесу ли се тим камионима пребацивали и војници и команданти?

Оптужени: Од Пријепоља до Бијелог Поља јесу.

Претседник: Од кога су трупе добијале храну и муницију?

Оптужени: Од Ђуришића.

Претседник: Је ли то била италијанска храна?

Оптужени: Ја то могу мислити, али не могу тврдити. Могу тврдити да уопште ми са Италијанима нисмо имали службенога додира по питању снабдевања.

Претседник: Како је то Ђуришић изводио?

Оптужени: Откуда је то долазило не могу тачно да тврдим.

Претседник: Одакле је муниција добијана?

Оптужени: Са једне базе код Бијелог Поља, а она је долазила из Црне Горе, одакле тачно не могу да тврдим.

Претседник: Кад је пребацивано људство из Бијелог Поља у Пријепоље јесу ли ту, у Пријепољу, били италијански гарнизони?

Оптужени: Јесу, и ту је Ђуришић уредио слободан пролаз преко својих делегата.

Претседник: У акцији на Каменој Гори да ли је постојало садејство окупационих снага.

Оптужени: Није постојало.

Претседник: А јесте ли знали где су били италијански војници?

Оптужени: Код Косанице јужно од Пљеваља.

Претседник: Колико их је било?

Оптужени: Није ми познато, они су се налазили у кантоновању дуже времена.

Претседник: Је ли учествовао извештај број јединица, чета из Пљеваљског батаљона са Италијанима?

Оптужени: Није ми познато.

Претседник: Јесу ли Италијани дејствовали?

Оптужени: Нису.

Претседник: А сад сте казали да су били у Косаници.

Оптужени: Пре него што смо опалили један метак извели су једну акцију у Косаници и остали и даље ту.

Претседник: Значи операције ове офанзиве развијају се и у њима учествују и италијанске и четничке снаге.

Оптужени: Напротив. Обратно.

Претседник: Него како?

Оптужени: Никаког садејства није било са окупационим трупама, јер Италијани су још пре почетка наше акције били извршили акцију и налазили су се у Косаници. Они су били извршили напад раније.

Претседник: А шта раде четничке јединице у том периоду?

Оптужени: Ми од кад смо почели акцију кроз Санџак, она је спроведена само чисто са четничким јединицама, без икаквог учешћа окупационих трупа.

Претседник: Лепо, оптужени Глишићу. У исто време против исте територије, партизанске, слободне територије, и против партизанских снага на освојеном сектору, дејствују италијанске и четничке јединице, против истих снага. Је ли то садејство или сарадња.

Оптужени: У исто време то се није догађало. То се може утврдити испитом становништва.

Претседник: А ако би било наизменично?

Оптужени: Није извршено ни са каквим претходним планом нити споразумом, нити сам рачунао ни на какву сарадњу. Ја сам се састао са Ђуришићем у Бијелом Пољу.

Претседник: Како ви схватате сарадњу? У ком случају по вашем мишљењу постоји сарадња?

Оптужени: Сарадња се може различито тумачити. Ја схватам борбену сарадњу, садејство трупа у борби против једне силе.

Претседник: Дајте нам објашњење једне овакве сарадње.

Оптужени: То садејство у војничком смислу испољава се једновременом војничком акцијом која може бити и просторно одељена против истих снага непријатеља.

Претседник: Да ли је потребно да и унапред утаначи план и да се операције развијају по заједничком плану?

Оптужени: Потребно је.

Претседник: Значи према вама сарадња постоји ако две различите војске, макар и просторно одвојене, садејствују против истог непријатеља према једном унапред припремљеном и заједничком плану?

Оптужени: Или споразуму?

Претседник: Или споразуму. У реду. А ако тога писмено унапред припремљеног плана нема, а ипак долази до такве теренске сарадње против истог непријатеља, да ли ту дефакто постоји сарадња?

Оптужени: Ствар је схватања. *У ствари...*

Претседник: Да ли је ту претежније, да ли ту као критеријум треба узети материјално постојање на терену, стварну чињеницу, или се треба заклањати за постојање или непостојање извесне формалне уговоре. Шта мислите како ће објективан посматрач, посматрач са стране да процени?

Оптужени: Он ће можда схватити као сарадњу.

Претседник: Да ли само „можда“ или ће схватити као сарадњу.

Оптужени: Зависи од посматрача.

Претседник: Претпоставимо да је посматрач објективан и да не припада ни једној ни другој страни, како ће он схватити?

Оптужени: То је тешко одговорити.

Претседник: Тешко је, значи, бити неутралан.

Оптужени: Само ја тврдим једно: да никакав претходни споразум није постојао са Италијанима, нити да је оваква акција са њима изведена, нити да сам ја рачунао на њихову икакву помоћ.

Претседник: А је ли било стварно у исто време операција и четника и Италијана?

Оптужени: Ја говорим о Санцаку.

Претседник: Да, да о Санцаку.

Оптужени: Италијанска акција извршена је пре, нешто пре почетка наше акције.

Претседник: Да ли се четничка акција надовезала на ову?

Оптужени: Надовезала се.

Претседник: Објасните нам где су отишли Дража Михаиловић, Остојић и Лалатовић и тај врховни штаб.

Оптужени: Одакле?

Претседник: Са оне просторије Нова Варош... са тог терена Златар...

Оптужени: Ја сам отишао са одредом и кад сам био западно од Шаховића извештан сам да је наша врховна команда прешла у област Шаховића.

Претседник: На који начин, на чему?

Оптужени: Да је превезена аутомобилима. Само никада нисам тврдио *као иШо сШоји у оптужници*, да су то били италијански аутомобили...

Претседник: Одакле и докле се пребацила Врховна команда?

Оптужени: Лично присуствовао нисам, само говорим оно како сам био обавештен да се то догодило од Нове Вароши преко Пријепоља до Шаховића. Ја могу да тврдим и ово да Италијани у оно време нису вршили контролу, могао се пребацити свако и да је то зависило од личне храбрости појединца да седне у аутомобил...

Претседник: За ова превозна средства рекосте да нису била италијанска.

Оптужени: Нису била, то су била одредска превозна средства, наши аутомобили.

Претседник: Јесу ли се тада, кад је тај пренос вршен, налазили Италијани у гарнизонима у Бистрици, Пријепољу, Бијелом Пољу?

Оптужени: Јесу, али ми смо имали слободу кретања за наша превозна средства што је уредио Ђуришић, наиме његов делегат.

Претседник: Пазите добро, јесте ли сигурни да су се тим одредским превозним средствима пребацили Остојић, Лалатовић и Дража Михаиловић?

Оптужени: Ја не могу да тврдим, нити сам то икада тврдио, јер нисам био присутан, ја сам се налазио западно од Шаховића и само сам сазнао да је наша врховна команда прешла.

Претседник: Ко је то вама саопштио?

Оптужени: То ми је саопштио Игњатовић.

Претседник: Кад је то могло да буде, пребацивање врховног штаба ДМ.

Оптужени: То је могло бити између 25 маја и почетком јуна. Приближно у то време, концем маја, углавном.

Претседник: Јесте ли у току операција имали везе са Миланом Недићем?

Оптужени: Милан Недић за ове операције уопште није био обавештен, нити је претходно питан, а када је дознао наредио је да се ми вратимо, али се ми нисмо вратили.

Претседник: А што?

Оптужени: Јер смо имали друго наређење наших претпостављених....

Претседник: Од кога?

Оптужени: Од Остојића, да се има продужити до Дрине.

Претседник: Какво је наређење било?

Оптужени: Да се има продужити до Дрине у садејству са Ђуришићем.

Претседник: Против кога?

Оптужени: Против партизана.

Претседник: Је ли то лично Остојићево наређење, или је то пренето од Драже Михаиловића?

Оптужени: То не могу да тврдим, само сам се ја састао са Ђуришићем и он ми је саопштио да је то наређење Врховне команде, да ја имам помоћи њему до Дрине.

Претседник: А јесте ли ишли до Дрине?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Јесте ли дошли до Фоче?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Јесу ли четници ушли у Фочу?

Оптужени: Јесу.

Претседник: А јесу ли Италијани наредили да напусте Фочу? Каква је био тај спор око Фоче? Јесу ли Италијани наредили четницима да напусте Фочу?

Оптужени: Ми никакве везе са Италијанима нисмо имали. Кад сам био код Челебића дошао је извештај из Фоче да Италијани напуштају Фочу. Ја сам био лично са Баћовићем код Челебића и онда смо одлучили да Баћовић промени правац и да иде на Фочу, да Фочу заузме, јер су тамо требали да уђу усташе. Тако смо стварно учинили. Баћовић је кренуо са својим одредима и другим одредима из околине, а ја сам га пратио извесно време, док није почело опкољавање Фоче.

Претседник: Добро, је ли Баћовић извршио задатак, који сте му поставили?

Оптужени: Јесте, он је заузео Фочу.

Претседник: Значи Баћовић се налазио у Фочи? Је ли избио тада какав дипломатски сукоб поводом Фоче?

Оптужени: Мени је Ђуришић саопштио, да је наређење италијанске команде, да се у Фочу не сме улазити.

Претседник: А Баћовић је већ унутра. Је ли напустио Фочу после тога италијанског наређења?

Оптужени: Под нападом усташа, који су уз помоћ артилерије и ваздухопловства прешли Дрину и напали. У Фочи се развила борба. Ја сам био лично.

Претседник: Је ли вам познато да је Баћовић заробљене усташе на захтев италијанске команде вратио?

Оптужени: Мени је било познато да су извесни пребачени преко Дрине... Ми смо разоружали и оставили код Баћовића. Ја сам се враћао са својим снагама. Док сам био на повратку видео сам усташко ваздухопловство и артилерију сам чуо да туче Фочу. Био сам обавештен да су усташе извршили напад на Баћовића и да се развила борба која је стајала доста жртава Баћовића и усташе. Баћовић је Фочу напустио.

Претседник: Добро, око те замршене ситуације у Фочи да ли је дошло до дипломатске интервенције?

Оптужени: Ту је ствар Ђуришић хтео. Он је рекао да ће интервенисати по питању Фоче у Црној Гори.

Претседник: Где, код кога?

Оптужени: Преко својих људи, код гувернера.

Претседник: Је ли вама био тада поверен какав задатак с тим у вези?

Оптужени: Мени није нарочито стављено у задатак, али ми је речено да бих могао известити Недића нека и он предузме са своје стране. Али се појавио други спор, то је била Нова Варош.

Претседник: Приликом повратка са Дрине да ли сте пропутовали кроз Пљевља?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Јесте ли се састали са којим италијанским официром?

Оптужени: Ишао сам у четничку команду где је стварно дошао један италијански официр.

Претседник: Је ли је тада четничка команда била у самим Пљевљима?

Оптужени: Ту је била милиција која је стајала под Италијанима и ја сам тада издао извесна наређења и истина је да је један италијански официр дошао ту.

Претседник: За шта се интересовао?

Оптужени: Интересовао се где су наше снаге.

Претседник: А партизани?

Оптужени: Интересовао се и то.

Претседник: Добро, како кажете да су се четничке јединице у Санцаку снабдевале муницијом?

Оптужени: Све је добијано од Ђуришића. Ми лично од Италијана нисмо добили. Преко његових људи ми смо имали све. А како је он добијао ја то не могу да знам.

Претседник: Јесте ли сигурни да је Дража Михаиловић пошао путем од Нове Вароши за Шаховиће?

Оптужени: Не могу да тврдим нити сам то тврдио, само знам шта је мени о томе саопштено.

Претседник: Ко? Игњатовић?

Оптужени: Да, Игњатовић.

Претседник: Је ли лично?

Оптужени: Да, лично.

Претседник: Усмено?

Оптужени: Усмено, приликом нашег разговора.

Претседник: Где је у то време био Дража Михаиловић?

Оптужени: На Златару.

Претседник: А после?

Оптужени: После је био у области Шаховића.

Претседник: Кад одприлике?

Оптужени: То је било концем маја или почетком јуна, ја сигурно не знам.

Претседник: Какав је био распоред снага четничких у току офанзиве с пролећа 1942 године у Санцаку?

Оптужени: Углавном су биле две групе, једна која је ишла преко Камене Горе и друга која је ишла преко Шаховића. То су били разни одреди из Санцака и одреди Игњатовића. Овде побијам истовремено наводе оптужнице да сам ја имао свој одред. Ја нисам имао свој одред. Ја свој одред никада нисам имао.

Претседник: Ви сте то резимирали да сте командант тог четничког одреда у Санцаку, који је састављен из разних делова, разних одреда, је ли тако? Јесте ли ме разумели?

Оптужени: Јесам, тако је.

Претседник: У разним подручјима ви имате Лукачевића, Калаитовића, Баћовића, је ли тако?

Оптужени: Да.

Претседник: Јесу ли све снаге почеле напад против партизанске територије?

Оптужени: Није то било.

Претседник: Него?

Оптужени: Н а ј п р е ј е н з в р ш е н и а п а д и а К а м е н у Г о р у .

Претседник: А ко?

Оптужени: Та група је то извршила која је концентрирана према Каменој Гори.

Претседник: Је ли успео напад?

Оптужени: Прво није.

Претседник: А онда?

Оптужени: После је извршен једновремено напад на целом фронту у Санџаку.

Претседник: Је ли долазио оптужени Михаиловић у Нову Варош?

Оптужени: Није док сам ја био, нити ми је познато да је доцније долазио.

Претседник: Петнаест минута одмора. (Претрес прекинут у 9,02 сати)

После одмора претрес је настављен у 9,26 часова.

Претседник: Наставља се претрес. Уведите оптужене.

Оптужени Глишићу, од момента кад сте примили наређење од Михаиловића "јесте ли сарађивали са Немцима или не?"

Оптужени: Нисам сарађивао.

Претседник: Шта кажете на овај извештај, који је упућен вама од Матовића: „Према наређењу ортскоманде у Пожеги трећи одред има да се прикључи... итд. "

Оптужени: Ко ме је наређење упућено?

Претседник: Вама, вашем Матовићу.

Оптужени: То се из тога не види.

Претседник: Ево, даље из тога се види да са вама из Ужица креће једна немачка чета у намери да избије на Фочу 11,47 - ђаво - 1170 и да све ове линије нападне тешким аутоматским оружјем.

Оптужени: Ко је тражио чету Немаца?

Претседник: Ви ово пишете.

Оптужени: Ја је нисам тражио.

Претседник: У погледу распознавања са Немцима уговорен је и знак.

Оптужени: Ја тврдим да ја нисам уговорио.

Претседник: Добро, на који начин обавештавате ваше јединице да обавесте Немце како да се крећу.

Оптужени: Господине пуковниче, ја стојим под својим командантом.

Претседник: Али, ви пишете.

Оптужени: Ја преносим наређења команданта.

Претседник: А сарађујете ли ви на тај начин са Немцима?

Оптужени: Сада...

Претседник: Сарађујете ли са Немцима или не?

Оптужени: Борбене сарадње, колико се ја сећам, са наше стране никада није било.

Претседник: Из вашег наређења, које је достављено команданту пожешког одреда, првог, другог, шестог батаљона, очито се види да ви сарађујете са Немцима.

Оптужени: Могуће је.

Претседник: Кажете: „У циљу обавештавања и распознавања са Немцима уговор је знак да се у десној руци држи пушка у висини рамена и да се пушка избаци у страну.“

Оптужени: Ја не спорим да је то било од некога уговорено. Само тврдим, једно да лично сам одред није сарађивао ни по каквом претходном споразуму са Немцима у борбеној акцији.

Претседник: Јесте ли ви првога маја 1942 године писали генералу Недићу?

Претседник: Ево како кажете у овом писму: „Чује се да ће Љотић да образује владу итд., и ви саопштавате мишљење официра и ваше личности: „Ово би само ишло на штету напаћеног и десеткованог српског народа и сигурно да користи не би донело ни Немцима ни Љотићу, јер они нису у стању да се без четничких одреда обрачунавају са комунистима. Немци не треба да забораве да ће у Србији бити мирни дотле док смо ми ту са оружјем у руци, а ово је ваљда њихова главна жеља.“

Је ли ово сарадња са Немцима или не?

Оптужени: То јесте али ја се тога писма не сећам.

Претседник: Хоћете ли да вам дам да видите да би се присетили?

Оптужени разгледа писмо.

Претседник: Сећате ли се текста тога писма?

Бранилац Радовић: Који је то докуменат?

Претседник: Број 59.

Оптужени: Не спорим. Могуће је да сам писао.

Претседник: Ово је копија ваша оригинална. У вашем наређењу од 1 фебруара 1942 пов. бр. 328 са вашим рукописом, ви у закључку кажете „потребна нам је помоћ у артиљерији и то најмање два топа. Сем овога, претходно би требало бомбардовати сва села у којима су комунисти у циљу изазивања нереда. И на крају „линија треба да је ширег обима и да се по могућству изведе споразумно са италијанском војском, тј. да се спречи евентуално извлачење комуниста у Босни на југ преко планине Златара“.

Је ли ово сарадња са окупатором или не?

Оптужени: То јесте.

Претседник: Па јесте ли сарађивали са окупатором или нисте?

Оптужени: То је било врло давно. Не могу да се сетим свих детаља по којима је то изведено.

Претседник: А сећате ли се тога детаља да сте кроз читав тај период сарађивали са окупатором? Јесу ли јединице оног штаба у коме сте ви били начелник сарађивале са Немцима?

Оптужени: У борби не.

Претседник: Овај докуменат који сам прочитао супротно говори.

Оптужени: Могуће је да је било са нечије стране. То је од оних команданата који су били непосредно под Немцима.

Претседник: Јесте ли ви у децембру месецу били под командом Манојла Кораћа? Ево извештај о раду Манојла Кораћа.

Оптужени: То је његов извештај.

Претседник: Ви сте начелник штаба. Ви разрађујете идеје команданта и конкретизујете их и спроводите их у дело. Је ли то задатак начелника штаба?

Оптужени: Јесте у операцијама.

(Претседник чита извештај у коме се каже да је после борбе код Рудника и Милановца кренуо одред мајора Калабића ради чишћења комуниста. У извештају се даље каже да је сем овог одреда упућено још сто људи и да су одреди ступили у везу са Немцима по утврђеном споразуму.)

Претседник: Јесте ли ви поднели извештај о односу снага по распореду? Који је извештај достављен и немачкој команди?

Оптужени: Ја не могу да се сетим.

Претседник: Је ли то ваш рукопис? (показује оптуженоме рукопис)

Оптужени: Јесте.

Претседник: Јесте ли написали извештај који је достављен Немцима?

Оптужени: Јесам.

Претседник: Је ли то сарадња са Немцима?

Оптужени: Вероватно да јесте. (Буран смех).

Претседник: (Поново) Је ли то сарадња са Немцима?

Оптужени: Ако сам поднео извештај сигурно сам имао за то наређење, а нисам га послао по мојој жељи.

Претседник: Је ли то сарадња са Немцима?

Оптужени: Јесте.

Претседник: (Чита извод из извештаја оптуженог Глишића нареднику Тијанићу од 6 јануара 1942 године) „О току данашње борбе извештена је и наша и немачка команда, а исто тако и о издатим наређењима за рад.

Претседник: Ко је ово писао Тијанићу?

Оптужени: Писао сам ја.

Претседник: Је ли то сарадња са окупатором?

Оптужени: Ја сам извештавао свога команданта.

Претседник: А ви овде извештавате наредника Тијанића.

Оптужени: Ја сам најпре извештавао свога команданта. Ми смо били де јуре легализовани и морали смо да дајемо извештаје и Немцима ако су тражили.

Тужилац: Ко ме?

Оптужени: И Немцима ако су тражили.

Претседник: А видите ово писмо које сте упутили Драгом Марковићу: „Комунисти стигли, има их око 400. Уколико временске прилике буду дозволиле, авијација ће извршити бомбардовање Високе и Љубиша, али ово не сматрати сигурним."

Тужилац: Чија авијација?

Оптужени: Свакако немачка.

Претседник: Је ли то сарадња са окупатором?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Друже претседниче, који је то период?

Претседник: То је јануар 1942 (обраћа се оптуженом). Јесте ли ви тада били Михаиловићев командант?

Оптужени: Ја сам био легализован.

Претседник: Јесте ли признавали Михаиловића као команданта?

Оптужени: Ја сам га признавао у души.

Претседник: Је ли то по оном наређењу Михаиловића да се партизани избаце из Србије?

Оптужени: То је покушај супротстављања прелажењу партизана из Санџака.

Претседник: Ево један извештај који је дошао, и ви ту кажете, написавши својом руком: „Пошаљи овај извештај преко Пожеге у Ужице. Ако се у немачкој команди места не налази тумач, остави то за сутрадан. Капетан Глишић.”

Претседник: Ви један овакав извештај о борбама шаљете немачкој команди места у Ужицу...!

Оптужени: Шаљем команданту Манојлу Кораћу.

Претседник: (наставља да чита) (Пошаљите овај извештај у Ужице. Ако се у немачкој команди места не налази тумач оставите за сутра.”

Оптужени: Ја сам био обавезан да дајем извештаје своме команданту који су ишли и Немцима.

Претседник: А јесте ли били обавезни да дајете и Немцима?

Оптужени: Ја лично не, него командант.

Претседник: Је ли то сарадња са окупатором?

Оптужени: Сарадња.

Претседник: (Чита) „Команданту шестог батаљона: „Немци ће у 6 часова предузети напад.”

Ево ово је извадак из ваше бележнице, у коју сте ви унели ове податке: „Немци ће у шест часова бити у ЈБубишу и предузети напад ка Височкој школи. Са свим снагама предузмите напад. Капетан Глишић, Ариље”. Је ли ово сарадња са окупатором?

Оптужени: Само да ли је остварена.

Претседник: Остварена је, види се из извештаја да је било борбе.

Оптужени: Борбе је било, али Немци нису учествовали.

Претседник: А то није сарадња?

Оптужени: То је припрема за сарадњу (смех у дворани).

Претседник: (Чита) „Капетану Глишићу, Ариље. Из Беле Реке јавља вам Марковић да су комунисти код Грујићеве школе. Не зна се њихова јачина”.

Између осталог ту пише вашом руком: „Настојати да и Немци и Италијани одмах ступе у акцију против комуниста.” Је ли ово сарадња?

Оптужени: Да ли је до тога извршења и дошло ја не знам.

Претседник: А шта мислите да ли би била сарадња да сте се повезали са партизанским одредима против Немаца и Италијана?

Оптужени: Не би била.

Претседник: Ви се увек плашите рећи сарадња.

Оптужени: Са окупатором.

Претседник: Онда обрнуто. Када постоје овакве ствари са Немцима и Италијанима, је ли то сарадња?

Оптужени: Уколико је дошло до изражаја све то онда је сарадња.

Претседник: Документ бр. 540 - то је из ваше бележнице - „министру Недићу реферисано о стању трупа и раду добровољаца. Потпуна неколаборација у раду. Многе војводе седе у вароши. *Комунистичке жене искоришћавају се сексуално, што врло много неповољно делује. Те жене се искоришћавају од четника.*”

„..... Треће, комунистичке жене искоришћавају се сексуално што врло рђаво делује...” Јесу ли се комунистичке жене искоришћавале од стране четника?

Оптужени: Од четника не. Ја сам имао жалбе о томе од људи и ја сам сматрао потребно да о томе известим.

Претседник: А ово што се каже: „... Затворене жене комуниста сексуално се искоришћавају, што морално делује на поштене људе...”. То је ваш акт за извештај Недићу.

Оптужени: Ја не спорим да је мој акт.

Претседник: Стоји ли та чињеница да су четници затворене жене партизана, бораца Народноослободилачке војске сексуално злоупотребљавали ?

Оптужени: Не стоји.

Претседник: Је ли онда лаж ово што спле написали?

Оптужени: Није. То је било код војних власти у Пожеги. У Пожеги нису били четници, ја сам био у околини Ариља, а у Пожеги су били љотићевци и недићевци.

Тужилац: Како то можете доказати?

Оптужени: Има сведока питајте Грађанство, ја не могу сада имена да се сетим.

Тужилац: Грађанство ће друкчије да каже.

Претседник: Има један докуменат ове садржине: „... Према наређењу немачке команде неки Јовиша Ковачевић има да спроведе 150 метара дрва... према наређењу фелдкомандантуре итд...” Уосталом ово није интересантно него да пређемо даље: „... Драги Милоше, братски те поздравља капетан Милош Глишић...” између осталог овде стоји: „... овде је јуче био немачки крајскомандант који ти је љубазно захвалио на твоме успеху...” Је ли то тачно?

Оптужени: Јесте, он је био са Кораћем.

Претседник: Је ли ово сарадња са окупатором?

Оптужени: Ја га нисам молио да дође, он је дошао са начелником.

Претседник: Па шта мислите, јесу ли народи Југославије звали Немце у Југославију да их покре?

Оптужени: Нису.

Претседник: А јесу ли их Немци покорили?

Оптужени: Јесу.

Претседник: Па ето ви са таквим Немцима лепо живите и шаљете оваква писма.

Оптужени: Ја сам и мислио да се седе о, у Ариљу није било Немца.

Претседник: „Драги Милоше срдачно те поздравља твој Милош Глишић... твој извештај о Високој примљен је у свануће и можеш мислити како нам је свануло... О томе су извештени Немци, о даљим намерама, те не постоји опасност од несрећних случајева... У име моје молим те да људству саопштиш поруку и похвалу коју су изразили Немци. Они су већ били спремни да крену из Пожеге, али боље је што смо ми сами свршили... Хватај везу са Немцима, ако избију на Ојковицу... Шаљем ти коверте... Христос се роди!"
 Је ли то сарадња?

Оптужени: Она није била наређена.

Претседник: А је ли била добровољна?

Оптужени: Добровољна јесте, она је произишла из стицаја околности у којима смо се нашли као легалозовани.

Претседник: Произишла је, добро. Слушајте даље: „... Драги Никола..." ово је од 1 јула 1942, то су ваше операције у Трећој офанзиви, то је кад сте већ били командант Дражин и Недићев у Санцаку у борби против Народноослободилачке војске..." „Упутство за даљи рад. Ми смо под немачком командом и заштитом, слушамо наређења која добијамо од својих команданата, а они их добијају од Немаца..." Је ли постојала та сарадња?

Оптужени: Треба знати каква је била ситуација.

Претседник: Је ли ово сарадња?

Оптужени: У том конкретном случају није, радило се о питању Нове Вароши.

Претседник: „... Увек изјављујете да сте под немачком командом... поздрав Глишић". Је ли ово сарадња или сте напамет говорили?

Оптужени: Ово је било само поводом случаја Нове Вароши у коју су хтели да уђу Италијани, па се је то неслагање између Немаца и Италијана хтело искористити.

Претседник: Ви сте ваљда мислили, ако кажете да сте под немачком командом, да ће се Италијани тога уплашити!

Претседник: Ако би дошло до неких разговора и препирке између фашиста Италијана и Немаца, па се потегне ваше питање, шта би ви Немцима изјавили, да ли сте под њиховом командом?

Оптужени: Не бих. Ми смо стално били под Недићевом командом, а посредно под немачком.

Претседник: А под чијом је командом био Недић?

Оптужени: Под немачком.

Тужилац: Је ли Недићева линија проширење Србије уз помоћ Немаца?

Оптужени: Радило се у конкретном случају само о Новој Вароши. Да је Недић жив, а жао ми је што није, ја бих могао ово преко њега потврдити да сам лично Недићу одговорио и потписао да ће, макар ко ушао у Нову Варош, бити нападнут, па били то Италијани или Немци. То вам тврдим.

Претседник: (чита): „Капетану Глишићу 9 1 1942, у 5 часова, село Гостиље, Командант капетан друге класе С. Марковић....“ то је ваш потчињени?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Пише вама: „Према до сада прикупљеним подацима комунисти држе Нову Варош, а вероватно и Пријепоље. Ради потпуног уништења комуниста молим да се благовремено тражи садејство Италијана и Немаца. Када наш одред буде избијао на границу, молим да се известим куда иде граница између нас и Италијана.“ То он вама пише 9 јануара 1942 године.

Тужилац: Деветог јануара 1942 године.

Претседник: Је ли ово сарадња?

Оптужени: То је његово лично мишљење или гледиште.

Претседник: А да ли је ово сарадња кад ви шаљете извештај немачкој команди у Пожези?

Оптужени: Ја сам радио по наређењу команданта.

Претседник: „Било би неопходно потребно да се једанпут за увек реши питање Санцака граница нас дели од ничије земље, од које прети стална опасност. Ради сигурности овога краја и појачања границе требало би целе зиме држати трупе на положајима. Молим да се ово проучи и предузму најхитније мере за решење питања Санцака, јер треба имати у виду, будемо ли услед извесних тешкоћа, морали да вратимо трупе ради одмора, постоји могућност да опет изврше напад...“ Ко?

Оптужени: Партизани.

Претседник: „И страховито казне све становништво. По заповести... командант начелник штаба, капетан прве класе Глишић.“ Ово је упућено немачкој команди места у Пожези.

Оптужени: Не спорим. Ја сам то написао по наређењу команданта, као што се из тога види.

Претседник: Је ли ово сарадња?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Јесте ли током Треће офанзиве имали сарадњу са Италијанима?

Оптужени: У борби не, сем при пролазу трупа.

Тужилац: А муниција?

Оптужени: Као што сам објаснио муниција је долазила преко Ђуришића, а да ли је примана од Италијана, не знам.

Тужилац: Има тамо она кореспонденција са командом Италијана.

Претседник: Има, има.

Тужилац: Велики је број докумената.

Оптужени: Ја признајем оно што је било и то никада нисам спорио.

Судија Лаковић: Пошто вам је донето наређење за напад ви сте отишли код Михаиловића и шта вам је он рекао том приликом?

Оптужени: Он је усвојио оно како је било предвиђено: да се прво изврши опкољавање и да се преговара.

Судија: А шта је рекао даље за ваш одред: какво ће оправдање дати за тај напад?

Оптужени: Он ће се оградити од нас.

Судија: Како оградити?

Оптужени: Казаће да нема везе са нама.

Судија: Дакле, он је казао да ће се оградити, је ли то тачно?

Оптужени: Јесте, тако је.

Судија: Да ли се сећате логора у Шаховићу?

Оптужени: Сећам се.

Судија: Ко га је организовао?

Оптужени: *Организован је по захШеву Црногораца.*

Судија: *Ко Га је организовао?*

Оптужени: *Заправо Црногорци.*

Судија: *Али ко Га је организовао?*

Оптужени: Ја сам био главни.

Судија: Кога сте све трпали у тај логор?

Оптужени: Ту су били сви они који су заробљени и који су сами прешли на нашу страну из партизанских одреда. *Између њих у Црној Гори била је велика мржња распаљена.*

Судија: Је ли ту било жена и деце?

Оптужени: Није, били су само борци.

Судија: И шта сте урадили с њима?

Оптужени: Пуштени су.

Судија: А ко их је пустио?

Оптужени: Мислим генерал Михаиловић.

Судија: Какво је било поступање са њима?

Оптужени: То ми није познато, ја сам био напред са трупима, а у позадини су управљали Црногорци.

Претседник: Тужиоце, ако имате питања изволите.

Тужилац: Оптужени, ви сте на питање друга претседника мало-пре казали, да сте се састали са Михаиловићем првих дана месеца децембра код Горњег Милановца. Ко је тада био још са вама?

Оптужени: Кораћ, Калабић...

Тужилац: Који Калабић?

Оптужени: Старији Калабић, мајор или потпуковник.

Тужилац: Још ко?

Оптужени: Нико више од нас, а био је генерал Михаиловић, Остојић и не знам сигурно да ли и Лалатовић.

Тужилац: Да ли се можете сетити села у коме сте се састали?

Оптужени: Не могу се сетити.

Тужилац: Је ли то било између Такова и Милановца или даље од Такова?

Оптужени: Даље од Такова.

Тужилац: Да није било у селу Бершићу?

Оптужени: Не могу се тога сетити.

Тужилац: Је ли тада Калабић био под командом Недића?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Је ли од почетка био под Недићевом командом?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: А је ли имао и свој одред?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Је ли тај одред био наоружан од стране Недића?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Како је текао главни део разговора, док сте му ви присуствовали?

Оптужени: Радило се углавном о томе како ћемо даље поступати. Ако смо хтели остати на терену, онда се морало легализовати, иначе се није могло живети. То је било једино решење да не би дошло до сукоба са Немцима, уколико се не би усвојило гледиште да се ступи у борбу са Немцима. Донето је решење о легализовању.

Тужилац: Ко је то предложио?

Оптужени: Не зна се ко је то предложио.

Тужилац: Шта је Михаиловић на то рекао?

Оптужени: Да се можемо легализовати.

Тужилац: А коме је то ставио у задатак?

Оптужени: Не знам, али то су углавном свршили Калабић и Кораћ.

Тужилац: Да ли им је то наредио Михаиловић да сврше?

Оптужени: Тада је било решено да се одреди легализују.

Тужилац: А шта је значило у оно време легализовати одреде?

Оптужени: Значило је ставити их под команду Недића и тиме посредно и под немачку команду.

Тужилац: И Михаиловић је то одобрио?

Оптужени Глишић: Одобриво.

Тужилац: И вама допустио да се легализујете?

Оптужени Глишић: Јесте допустио.

Тужилац: Да ли је Михаиловић вашој групи ужичког одреда поставио још који задатак?

Оптужени Глишић: Михаиловић није, али Остојић је прецизирао.

Тужилац: Како?

Оптужени Глишић: Да идемо према Санцаку.

Тужилац: Да ли сте добили какав задатак у погледу преостатка партизанских група?

Оптужени Глишић: Да их треба гонити.

Тужилац: А да ли само гонити или и очистити?

Оптужени Глишић: Очистити са тих територија.

Тужилац: Друг судија пуковник Лаковић је поставио једно питање, које сам ја мислио да учиним, ја бих ипак да га још расветлимо. Говорећи о припремама за напад на Ужице казали сте да је Митић дошао код вас и да ваше јединице треба да оперишу на Ужице, а он ће ићи да преговара. Ако не дође до споразума да нападнете Ужице, је ли вам претставио да ће те лако ући?

Оптужени Глишић: Да, оћемо лако ући.

Тужилац: Ви и Игњатовић то Митићево наређење да ли сте били спремни да извршите одмах, или сте хтели да припитате Михаиловића?

Оптужени Глишић: Нисмо хтели да извршимо ни ја ни Игњатовић. Отишао сам ја лично код Михаиловића.

Тужилац: Где?

Оптужени Глишић: У Брајиће.

Тужилац: Је ли заједно са Игњатовићем?

Оптужени Глишић: Ја сам сам ишао.

Тужилац: Јесте ли показали Михаиловићу план Митићев?

Оптужени Глишић: Митић је био ту.

Тужилац: Шта је рекао Михаиловић?

Оптужени Глишић: Да се по плану акција изврши.

Тужилац: А шта је Михаиловић рекао ако акција не успе па се буде правило питање?

Оптужени Глишић: Да нема везе са њом, да ће се оградити од нас.

Тужилац: Да ли можете то рећи Михаиловићу у лице?

Оптужени Глишић: М@гу.

Тужилац: Ја предлагем да се по ове две околности: о састанку Глишићевом са Михаиловићем у Брајићима, на коме је састанку Михаиловић дозволио Глишићу и Игњатовићу да нападну Ужице, и остало што сте чули, и о састанку Кораћа и Калабића с једне стране, и Михаиловића с друге стране у једном селу, у близини Такова, близу Горњег Милановца, где су Глишић, Калабић и Кораћ добили од Михаиловића наређење да се легализује, то јест да ступе под команду Недића, односно под команду Немаца, да се суоче по тим околностима, јер су дали противуречне изјаве.

Претседник: Оптужени Михаиловићу, устаните и приђите Суду, (оптужени Михаиловић прилази Суду) оптужени Глишићу, реците обе ствари, ако је истина, у очи оптуженом Михаиловићу.

Тужилац: Молим, најпре за састанак у Брајићима и у вези са нападом на Ужице.

Оптужени Глишић: (Окрећући се према оптуженом Михаиловићу и гледајући у њега): Говорим не избегавајући своју одговорност нити пребацујући одговорност на свога команданта. Дошао сам у Брајиће где сам нашао команданта Михаиловића. После вечере састали смо се у једној кафани, у једној соби на левој страни. Присутан је био Михаиловић, Остојић, не знам да ли је био Лалатовић, ја и Ђура Смедеревац.

Тужилац: Је ли био присутан мајор Хадсон?

Оптужени Глишић: Није био. Да ли се налазио у Брајићима не знам, није био присутан. Тада је Михаиловић дозволио да се изврши, не у првом реду, напад, него после како је било предвиђено по плану Митићевом.

Оптужени Михаиловић: Није истина.

Оптужени Глишић: А ако се прави око тога питање, он ће се оградити.

Претседник: (Обраћајући се оптуженом Михаиловићу): Реците му је ли то тачно?

Оптужени Михаиловић: Није истина. (обраћајући се оптуженом Глишићу): Је ли Вучковић покушао да убије мајора?

Оптужени Глишић: Јесте.

Оптужени Михаиловић: Ко је спречио, што не кажете?

Оптужени Глишић: Ја. Ко је наредио, не знам, ја сам био у затвору.

Претседник: Кажите другу ствар поводом састанка код Горњег Милановца.

Оптужени Глишић: Тврдим да смо се састали у селу, не знам коме, знате да су дошли Калабић, Остојић и Кораћ, ако се не варам и пуковник Стаматовић, и одобрили сте да се ми можемо легализовати.

Претседник: Реците је ли то истина?

Оптужени Михаиловић: Није истина.

Оптужени Глишић: Истина је. Не желим да пребацујем одговорност на другога.

Тужилац: Ако вам предочим сведока да вам то каже у чијој сте кући били? У кући Радосава Тадића?

Оптужени Михаиловић: Ја сам у кући Радосава Тадића био много пута.

Претседник: Извршено је суочење између оптуженог Глишића и Михаиловића и сваки је казао један другом у очи онако како је то записано у стенографским белешкама.

Оптужени Глишић: Не бежим од одговорности овако је било.

Оптужени Михаиловић: Није истина.

Претседник: Оптужени Глишићу, можете сести. Друже тужиоче, ако имате даља питања, изволите.

Тужилац: Ко је командовао овим четничким снагама у операцијама у Санцаку и Црној Гори у зиму и у пролеће 1942 године са циљем избацивања партизана? Од кога сте добили наређење за операције?

Оптужени: Од Остојића.

Тужилац: А шта је он био?

Оптужени: Био је начелник оперативног одељења Врховне команде.

Тужилац: Где се налазио у то време оптужени Михаиловић?

Оптужени: На Голији.

Тужилац: А од кога сте добили наређење и где?

Оптужени: У области Шаховића добио сам од Остојића.

Тужилац: А јесу ли Михаиловић и Остојић били заједно?

Оптужени: Претпостављам да јесу, присутан нисам био јер сам био са трупама.

Тужилац: Имао бих још нека ситна питања, али одустајем од тога, јер је то већ расветљено и расправљено.

Претседник: Има ли одбрана каквих питања.

Бранилац Блажо Радовић: Оптужени Глишићу, из села Ба куда сте имали да одете?

Тужилац: *Је ли у Нову Варош?*

Оптужени: *У Нову Варош. ЈесШе.*

Претседник: *Погрешно тиШање, Ба је у близини Љига, где сШе ви зимовали.*

Оптужени: Ми смо се ту у Бау задржали до немачке офанзиве, а доцније, до почетка децембра, у области Ариља, а одатле у Нову Варош.

Бранилац: Јесте ли ви заједно са Игњатовићем отишли у Нову Варош?

Оптужени: Не.

Бранилац: Због чега?

Оптужени: Ја сам био болестан, боловао сам у Ариљу. Могу и кућу показати где сам боловао.

Бранилац: Кад сте дошли у Нову Варош ту је био командант Игњатовић као најстарији?

Оптужени: Јесте.

Бранилац: Откуда долази то да ви постајете командант корпуса, а не Игњатовић који је био старији. Је ли то по наређењу Михаиловића?

Бранилац: То је по саопштењу Остојића.

Оптужени: По саопштењу Остојића?

Бранилац: Добро, молим вас, да ли је у вашим одредима било икаквих других одреда сем четника?

Оптужени: Није било.

Бранилац: *Је ли било љотићеваца?*

Оптужени: *Није било.*

Бранилац: *Је ли било српске државне страже?*

Оптужени: *Није било.*

Бранилац: Да ли бисте, Глишићу, односно ондашњи ваш командант Игњатовић, легализовали своје одреде да није пристао Дра-
Михаиловић.

Оптужени: Ја тврдим једно: да сам му идејно припадао и да бих извршио свако наређење.

Бранилац: **Чије?**

Оптужени: Драже Михаиловића.

Бранилац: Значи да није било његовог пристанка не би дошло до тога?

Оптужени: Не би.

Бранилац: *Јесу ли какве бенефиције чинили српској државној стражи зато што су вас те зиме прихватили ради исхране?*

Оптужени: Не.

Бранилац: *Јесу ли они вас сматрали као да сте под њиховом командом?*

Оптужени: *У ком времену?*

Бранилац: *Кад сте били код њих.*

Оптужени: *Нису сматрали.*

Бранилац: *Јесу ли Шражили какве протууслуге, да их помогнете у борби против партизана?*

Оптужени: *Нису Шражили.*

Бранилац: А овај Кораћ, каква је била његова функција? Он је начелник колико се сећам...

Оптужени: Он је био најстарији по чину, али положај је заузимао као помоћник.

Бранилац: Јесте ли ви икада од ваше Врховне команде добили неке директиве, да не радите овако или онако, или је то било са-мог Игњатовића да он сам одређује о деловању својих трупа?

Оптужени: За који случај мислите?

Бранилац: Мислим кад сте дошли до Нове Вароши?

Оптужени: Ми смо били легализовани и радило се о начелном ста-ву, да треба спречити покушаје прелаза партизана у Србију. Сама акција напада на Нову Варош није дошла по наређењу Михаило-вића. То је дело које је углавном извео Митић.

Бранилац: Је ли знао Михаиловић за ваше операције у Санцаку?

Оптужени: Знао је.

Бранилац: По чијем наређењу сте дошли у Љиг?

Оптужени: По Остојићевом наређењу.

Бранилац: Да ли је сам ваш командант Михаиловић знао за ваш прелаз и је ли одобравао?

Оптужени: Он је био дужан да зна. Остојић је долазио код њега. Није могао наређивати на своју руку...

Бранилац: Видите, али било је појединих команданата који су наређивали на своју руку, претстављали се као да су они прави повериоци Врховне команде.

Оптужени: Ја тврдим ово Суду и ово је истина, да је акција извр-шена једино по наређењу Остојића у вези са планом који је изнео, а да Недић није знао, нити је питао.

Бранилац: (Обраћајући се претседнику): Овде ће, господине прет-седниче, да остане једна мала нерасветљена чињеница о ономе кад се Павле Ђуришић први пут састао са Дражом Михаиловићем. О тој чињеници нико није питао ни Михаиловића ни оптуженог.

Претседник: Мислим да је то пречишћено.

Бранилац: Није. Ја сам хтео у вези с тим да питам Михаиловића раније.

Претседник: Мислите на лични контакт?

Бранилац: Јесте. Хоћу да то доведем у везу, зашто Павле Ђури-шић позива у помоћ одреде из Србије?

Претседник: Оптужени Михаиловићу, устаните. Када сте имали први лични контакт са Павлом Ђуришићем?

Оптужени Михаиловић: По доласку у Црну Гору.

Претседник: Време.

Оптужени Михаиловић: Око почетка јуна 1942 године.

Претседник: Видите да је рашишћено Шо...

Бранилац: Извинише шШо сам ово тиШао Шо је у вези са једним другим процесом где су људи плашили Главом заШо шШо се Шер-дило и подочило да је Павле Ђуришић још окШобра или новем-бра био код њега на Равној Гори... Ја знам да је овај исШи суд...

Претседник: Сада испиШујемо ове сШвари.

Бранилац: Да ли сте ви Глишићу Павла Ђуришића раније позна-вали?

Оптужени Глишић: Познавао сам га из академије, јер ми је био друг.

Бранилац: Кад сте се први пут састали са Ђуришићем?

Оптужени: Први пут сам се састао у једном селу код Бијелог Поља, пред почетак акције у Србији.

Бранилац: Значи, он је био на левој обали, а ви сте били на десној.

Оптужени: Јесте.

Бранилац: Јесте ли имали његових четника под вашом командом?

Оптужени: Ја сам имао његових под својом командом, а он није имао мојих.

Бранилац: По чијем сте се наређењу вратили у Санџак?

Оптужени: Кад је операција била већ завршена ја сам се вратио тамо, примио команду, Баћовић и други остали су на Дрини, а ја сам се вратио.

Бранилац: Јесте ли, Глишићу, имали прилике да ухватите живе партизане у борби?

Оптужени: Јесам.

Бранилац: Шта сте радили с њима?

Оптужени: Пуштени су и тврдим да нема ниједног случаја у Саннаку да је ико убијен...

Бранилац: *Док сте ви водили операције... Откуда онда онај покољ низ долину Лима за који се приписује да сте ви добрим делом допринели?*

Претседник: *То је разјашњено. Он је изјавио...*

Бранилац: *Ја бих хтео да се разјасни.*

Претседник: *Он је изјавио да је концем марта, почетком априла стигао у Саниак, а покољ је изведен у фебруару*

Бранилац: Где сте ухваћени, заробљени?

Оптужени: У Пожеги.

Бранилац: Ко вас је издао, ко вас је заробио?

Оптужени: Ја знам добро ко ме је издао. То је један љотићевац. Радојко Ђурић. *Он је издао целу везу Гестапоу.*

Бранилац: Је ли он био ваш командант чете?

Оптужени: Док сам ја био јесте, али је одржавао тајну везу са љотићевцима.

Бранилац: *Јесте ли знали да је он љотићевац?*

Оптужени: *Нисам.*

Бранилац: *Откуда то да будете одведени у политички логор, а они су знали да сте били војник?*

Оптужени: *Ја не знам, како то да схватим, само знам да Немци нису одводили пријатеље и сараднике...*

Претседник: *То је већ разјашњено.*

Оптужени: *Ја сам смењен и тврдим да постоје документа да сам баш по том питању, на питању Нове Вароши, пао. Тврдим да сам Недићу казао да ћемо напасти свакоГ, било Немце или Италијане, ко уђе у Нову Варош.*

Бранилац: Немам више шта да питам.

Бранилац Јоксимовић: Хтео бих да поставим нека питања.

Претседник: Поводом чега, је ли остаје нешто нерашчишћено? Изволите само питати о ономе што је нерашчишћено, за оно што је већ рашчишћено нећу дозволити питања.

Бранилац Јоксимовић: Оптужени Глишићу, ви сте малопре на суочењу са оптуженим Михаиловићем говорили о неком састанку западно од Такова. Ако се не варам, казали сте, да је било 1 децембра 1942 године?

Оптужени: Не, рекао сам око 4 или 5 децембра 1942.

Бранилац Јоксимовић: А 1942?

Оптужени: Кораћ је још жив.

Претседник: Како 1942, које календарске године.

Оптужени: Око 5 децембра 1941 године.

Тужилац: *Баи сте хтели обрадовати Јоксимовића.*

Бранилац Јоксимовић: *Ви сте у праву колега тужиоце.*

Бранилац Јоксимовић: У којем месту је одржан састанак?

Оптужени: Не могу се сетити, имена не знам.

Бранилац: Колико је удаљено ово место од Равне Горе и да ли је у рејону Равне Горе?

Оптужени: Није.

Бранилац Јоксимовић: По вашем мишљењу колико је далеко од редовног штаба на Равној Гори, где се редовно бавио штаб Драже Михаиловића.

Оптужени: Ја бих могао погрешити ако бих изјавио док не видим географску карту.

Бранилац: Дакле географски није потпуно јасно.

Оптужени: Не, могао бих учинити погрешку, која би могла утицати на ток истраге, а то не желим.

Бранилац: *Мени се чини да ви први пут о овој ствари Говорите на данашњем саслушању, о теми о којој је било разГовора, да је оптужени Михаиловић рекао да се можете легализовати, дозволите ви сте имали једно саслушање, које се налази на 94 стр. оптужнице Где сте казали - да је на Равној Гори са Дражом одржано саветовање команданата одреда коме су присуствовали команданти и да том приликом ви нисте присуствовали.*

Претседник: *Молим вас Г. Јоксимовићу те су ствари пречишћене, то је Суду тако јасно.*

Тужилац: *Ви Јоксимовићу не разликујете две ствари.*

Претседник: *Ако вама није јасно Суду је јасно.*

Бранилац Јоксимовић: *Мени још није јасно колеГа претседниче.*

Претседник: *То је концем новембра састанак команданата коме није присуствовао а ово је састанак у децембру коме је присуствовао.*

Бранилац: *Зашто приликом првог саслушања које сам цитирао нисте казали одмах о томе.*

Тужилац: *Како сте смели Глишићу и то рећи (иронично)*

Бранилац: *Хоћу поставити питање оптуженом Глишићу...*

Претседник: *Молим г. браниоче, оптужени може да се брани како је за њега најзгодније, може да криво претставља, може да прећуткује, може да ћути и да не говори.*

Бранилац Јоксимовић: *Мене овде интересују мотиви.*

Претседник: *Оставите мотиве за после, дајте чињенице.*

Оптужени: *Молим вас, да ме се схвати, да Глишић не избегава. То није тачно, ја сам васпитан како треба. Овај састанак уследио је у децембру по пролазу немачке офанзиве, око 5 децембра.*

Бранилац: *Око 5. децембра.*

Претседник: *Изволите, ако имате питања.*

Бранилац Мушицког: *(упада у реч) Г. претседниче да ли могу као бранилац Мушицког да поставим питања.*

Претседник: *Ми не би хтели пре, јер можете да се састанете с њиме до његовог испитивања, то је ваше право.*

Бранилац Јоксимовић: *Било је већ неколико пута говора о томе ко је први ушао у Ужице.*

Претседник: *То је питање рашчишћено, молим вас пређите на нова питања.*

Бранилац: *Не, да чујемо ко је први ушао, четници или партизани?*

Претседник: *Молим вас, господине браниоче Јоксимовићу, ово је питање пречишћено и изволите прећи на ново. Ваша је дужност да ток претреса пажљиво пратите и да пазите што странке говоре.*

Бранилац: *Молим, дозволите да питам.*

Претседник: *То је питање рашчишћено.*

Тужилац: *Питање је рашчишћено, али бранилац Јоксимовић злонамерно у потпуности са мотивима који нису за дискусију...*

Бранилац: *Ништа нисам радио злонамерно, него напротив добронамерно у циљу испитивања материјалне истине, никакве зле намере. Ја протестујем.*

Претседник: *Друже тужиоче, молим прекините.*

Тужилац: *Ја ћу прекинути само да две речи кажем о разлозима, јер Пећанчеви четници су на основу уговора са Немцима остали у Ужицу.*

Тужилац: *Господин Јоксимовић хоће да фалсификује чињенице.*

Јоксимовић: *Моја је тенденција...*

Претседник: *Ваша је тенденција Господине Јоксимовићу да одуговлачите процес, опомињем вас последњи пут! Ваша је тенденција да правите сметње претресу и да правите неред. Ја то не дозвољавам.*

Јоксимовић: *Ја то не мислим ни најмање.*

Претседник: *Изволите молим постављати друга питања.*

Јоксимовић: *Молим да се објасним.*

Претседник: *Нема шта да објашњавате, Суду је јасно, ако вама није јасно.*

Јоксимовић: *Мене опомињете, а тужиоцу пуштате... Пребацују ми се извесне ствари...*

Претседник: *Ја сам и њега опоменуо, то сте могли видети у више махова.*

Јоксимовић: Ви сте оптужени Глишићу рекли да су заједничке снаге четника и партизана 1941 Године ослободиле Крупањ, Лозницу, Бању Ковиљачу итд., колеГа претседник Суда је међутим рекао да су сами партизани без четника ослободили Горње Градове и...

Претседник: То је питање пречишћено.

Јоксимовић: Молим да се изближе објасни на основу чеГа тврдите да је ослобођење поменутих Градова заједничко дело четника и партизана и да ли за ваше тврђење имате другИх доказа осим вашеГ казивања?

Оптужени: То ми је познато из развоја догађаја у то време, јер знам да је поручник Мартиновић који је припадао нашој команди да је он тада кренуо тамо и учествовао у нападу на Крупањ и Лозницу заједно с партизанима и да су партизани и четници учествовали заједно у нападу на Шабац и артиљерија је била четничка која је тамо тукла...

Јоксимовић: А да ли имате још какав доказ?

Оптужени: Ја сада не бих моГао да наведем сведоке јер у том крају нисам био, али знам да су се догађаји овако развијали.

Јоксимовић: Значи да је ослобођење тих крајева, Градова заједничко дело четника и партизана.

Претседник: (Обраћа се оптуженоме) Молим вас допуштате ли ви могућност, да ли сте сиГурни у то, да је ваша Врховна команда, командант био боље обавештен о развоју, току операција, од вас?

Оптужени: Он је био боље обавештен.

Претседник: Изволите даље.

Тужилац: (Хоће да нешто каже).

Јоксимовић: Гестикулира рукама и Говори: молим вас само...

Тужилац: Ја само констатујем да Господин бранилац Јоксимовић жели да Суд и све остале натера у лаж и да се он понаша како се бранилац не понаша...

Јоксимовић: Мени се пребацују извесне ствари које су далеко од мене сто километара.

Тужилац: Ја мислим да нисам поГрешио и желим да се оптужени Михаиловић изјасни да ли је он наредио Мартиновићу и Зечевићу да с партизанима нападне на Крупањ јер се овде желе са стране одбране фалсификовати истражне чињенице...

У исто време Говоре и тужилац и Јоксимовић.

Претседник: Молим вас прекините и Јоксимовићу и ви дружје тужиоче, та ствар је пречишћена.

Јоксимовић: (Поново упада у реч). Молим,...

Тужилац: Ја ћу протестовати сваки пут кад одбрана, бранилац Јоксимовић фалсификује и истражене чињенице и труди се да искористи за оптужене.

Претседник: Чињенице су раишчишћене оптужени Михаиловић је објаснио да су партизани били први ти који су започели Герилу против окупаШора, да су партизани били први Ши који су почели

борбу за ослобођење Градова и да је Михаиловић био угодно изненађен кад је чуо да су без његовог наређења, без савета, без његове заповеди учествовали у борби за Крупањ поп Зечевић и Мартиновић. Наводим о томе да Господин Јоксимовић више се не труди да објашњава ствари, те ствари су раишчишћене.

Тужилац: (Обраћа се оптуженом Михаиловићу) Да ли је без вашеГ наређења нападај извршен?

Претседник: Одговорите оптужени Михаиловићу.

Оптужени Михаиловић: Јесте.

Тужилац: Обраћа се претседнику. Молим вас добро одговорите зашто браниоцу дозвољавате да понавља раишчишћена питања, то је тенденција продужавања процеса, који се показао и у предлозима иностраних сведока. Ја не знам за чији рачун ради Јоксимовић.

Јоксимовић: Ја немам никаквоГ рачуна...

(У дворани пљесак).

Један од бранилаца позади Јоксимовића устаје и обраћа се претседнику: Да ли је дозвољено Господине претседниче (бука, **ГОВОРЕ** истовремено тужилац и Јоксимовић) да ли је дозвољено на судском претресу ... Педесет Година сам судски човек, али нешто тако нисам доживио.

Тужилац: Мене чуди да сте дошли да браните...

Претседник: Суд налази, односно ја као претседник налазим да се публика понаша учтиво а да је и раније на судовима било часова да су се догађале такве ствари а тим пре може у народном суду...

Јоксимовић: Ви сие ошишћени Глишићу рекли да сие иосле Пожеге пошли у штаб ради заједничке сарадње четника и партизана у циљу продужења Гоњења окупатора и да сте приликом ових преговора ухапшени од стране партизана, да су одмах после вашеГ хапшења!...

Бранилац Јоксимовић: Молим да ми кажете колико сте остали ухапшени и да ли сте разговарали са партизанима о даљем Гоњењу окупатора?

Тужилац: Ја понављам да Господин Јоксимовић жели да одуговлачи процес.

Бранилац Јоксимовић: Ја вас питам за разлог вашеГ хапшења и на који сте начин пуштени на слободу од стране партизана?

Тужилац: Све је то одговорено и све је то понављање.

Оптужени: Још приликом преговора ја сам поставио питање сарадње и војничке ситуације која је тада састојала се у немању довољно снага за отпор против окупатора. Зато сам ја ишао затим да се те снаге обједине и да сви кренемо против окупатора. Међутим, какав је разлог био да сам ја ухапшен, ја не знам.

Одбрана: Да ли сте разговарали о тој истој ствари?

Оптужени: Не, о тој ствари нисам разговарао нити ме је ко шта питао. Дошао је из Ужица на интервенцију Михаиловића Срећен Жујовић²⁸² и расправио ствар, па сам ја пуштен на слободу.

Одбрана: *Колико сте дана провели у затвору?*

Оптужени: *Десет дана.*

Тужилац: *Молим да се констатује да се о свему исто малопре Говорило и да је тенденција одбране да се одуговлачи.*

Одбрана Јоксимовић: *Ја мислим да је у интересу и јавноГ тужеоца да овај процес потраје дан два или више, ако би то коришћило општој ствари. Ви треба да ми помогнете на томе, коле-Га тужеоце.*

Претседник *опомиње и тужеоца и одбрану да се стисају.*

Одбрана Јоксимовић: *Ви сте данас оптужени Глишићу казали да су партизани напали четнике код Ужица пре неГо што су четници извели напад на Ужице.*

Претседник: *То је раишићено. Пређите на друГо питање. Знамо о чему се ради, Господине Јоксимовићу.*

Одбрана Јоксимовић: *Видећете да не знате Господине претседнице.*

Претседник: *Ви уистину одуговлачите процес.*

Одбрана: *Молим да ми објасните опиужени Глишићу да ли је овај партизански напад на четнике извршен пре отпочињања преговора од стране капетана Митића са партизанима у Ужицу на основу овлашћења које је Митић имао и како се то могло десити.*

Претседник: *Ваљда сте хтели да питате јесу ли партизани будно сачекали вашу средњу колону и одбили је? Нападаци у конкретном случају били четници, а партизани су напад одбили.*

Тужилац: *То је питање пречишћено.*

Одбрана: *Не знам зашто се не пусти Глишићу да Говори.*

Тужилац: *Злтв, што хоћете да одуговлачите процес. То је ваша ствар и некФГл другл.*

Претседник: *Колико може да има од места на коме је била борба до Ужица или до ПожеГе?*

Оптужени: *Око девет километара.*

Претседник: *Је ли то вододелница или висораван?*

Оптужени: *То је вододелница.*

Претседник: *Је ли нормално да партизани буду на вододелници?*

Оптужени: *То је ствар командовања.*

Претседник: *Је ли нормално да се ноћу врши повлачење у колонима са положаја?*

Оптужени: *Ја тврдим да се не може Говорити о нападу са наше стране. Акција је замишљена и требала је да буде изведена како сам ја извео. Ово су историске чињенице.*

Претседник: *А долазак на положај, јесу ли то чињенице?*

Оптужени: *Ми напад нисмо извршили на Ужице, само се радило о изласку на ту линију.*

Претседник: *Јесте ли вршили концентрацију?*

Оптужени: *Јесмо.*

Претседник: *А јесте ли били спречени?*

Оптужени: *Јесте.*

Претседник: *Је ли то тај напад партизана?*

Оптужени: *Јесте то је тај напад.*

Тужилац: *То је само доказ да се понављају раишчишћене ствари.*

Претседник: *Колега Јоксимовићу то су уистину раишчишћена питања.*

Тужилац: *Г. Јоксимовић жели од оптуженоГ да извуче друкчији одГовор.*

Бранилац Јоксимовић: *Оптужени Глишић није малолетан и он је дао довољно доказа да Говори зрело. То што ви Говорите то је само увреда за Глишића.*

Оптужени: *Ја Говорим само историске чињенице. Оне су овако како сам изнео и побити их не може нико и у поГледу случаја код ПожеГе и код Ужица.*

Бранилац Јоксимовић: *Кад сте говорили о томе да вас је Игњатовић позвао у Нову Варош, ви сте говорили за неку област да је ничија земља. Молим вас објасните Суду на коју се то територију односи и зашто је употребљен израз „ниција земља“.*

Оптужени Глишић: *То је била област између Увца и Лима коју су Италијани држали, али су је напали партизани и заузели. После тога заузели су је четници од партизана. И онда де факто није била ни под Немцима ни под Италијанима.*

Бранилац Јоксимовић: *У једном тренутку сте казали „имао сам фирму Милана Недића.“*

Оптужени: *То се односи на оно што сам ја тајно радио у покрету. Могу да кажем да сам ја припадао идејно врховном команданту и од њега сам очекивао наређења и био сам спреман да их извршим, а он то сигурно не може порећи ни данас, нити бих ускратио наређење кад почне борба. Та организација била је југословенска војска у отаџбини која је требало да оживи борбу против окупатора.*

Бранилац Јоксимовић: *Ви сте данас, оптужени Глишићу, признали да сте у току окупације радили на чишћењу терена од комуниста. Молим да одговорите: да ли сте у борбу против комуниста ушли зато што вам се тако наређивало, или због тога што се нисте слагали са комунистичким идејама?*

Оптужени Глишић: *Ја могу да одговорим на то питање овако: да сам ја војник, и да уопште у целој ствари о гледишту партизанског вођства и нашег вођства по политичком ставу ја не могу рећи свој суд, јер политичар нисам. А као официр био сам васпитаван обратно: да не усвојим оно гледиште које заступа Комунистичка партија и, извршујући наређења свога команданта, ја сам сматрао да радим правилно.*

Бранилац: *Значи чишћење терена од комуниста ви сте схватили као потпуно правилну ствар.*

Претседник: *Како то као потпуно правилну ствар? Он је рекао да је радио као војник. Ви, Г. Јоксимовићу увек надопуњавате одГоворе оптужених.*

Бранилац: *Ја жалим да ви колега претседниче, мени такве ствари импутирате. Ми смо овде парничари и ја бих желео да будете праведни и према тужилачкој страни и према нама.*

Претседник: *Оптужени Глишићу, јесте ли борбу против Народно-ослободилачке војске водили по наређењу својих претпостављених или сте се ангажовали у њој по вашем политичком схватању?*

Оптужени Глишић: *Ја нисам политичар.*

Претседник: *А како сте онда водили борбу?*

Оптужени: *Ја сам се као војник повиновао наређењима свога претпостављеног, мислећи да он правилно гледа на ситуацију.*

Претседник: *Оптужени нам каже да је био васпитан у супротном, противкомунистичком духу. То је јасно, господине Јоксимовићу.*

Оптужени: *Ја могу да објасним ствар. Ја сам војник, а не политичар. Као војник био сам васпитан у духу супротном оним идејама како их Комунистичка партија спроводи.*

Бранилац Јоксимовић: *Дакле, не у духу идеја Комунистичке партије.*

Претседник: *Па сигурно да га војна академија Александра Карађорђевића није могла друкчије да васпита.*

Бранилац Јоксимовић: *Опт. Глишићу, одговорите на питање: да ли су вам познате било какве акције ваше организације за саботажу пловидбе Дунавом, из разговора или лично?*

Оптужени Глишић: *Познато ми је нешто.*

Бранилац: *Хоћете ли да нам ту ствар објасните?*

Претседник: *Да ли Га ви питате сада као сведока?*

Бранилац: *Ја желим да он да само ближе обавештење о томе.*

Оптужени Глишић: *Познато ми је да су у Бердапу вршене припреме за рушење Дунавске обале у каналу Бердапском и за спречавање пловидбе. Ја мислим да је у томе имао удела Миладин Јовановић, не могу тврдити позитивно, али он је био у служби Дирекције речног саобраћаја. Ја Шо не могу тврдити сигурно, али сам чуо да је било припрема.*

Бранилац: *Мене ова ствар много интересује. Хоћете ли допустити, колега претседниче, да ставим питање по Шој ствари опт. Михаиловићу?*

Претседник: *Михаиловић је говорио о томе. Он је казао: да је тражио од Енглеза водене mine и да се прекине саобраћај на Дунаву, и рекао је да су његови одреди пуцали са обале на лађе и потопили неколико шлепова.*

Бранилац: *То је једно од Главних питања.*

Претседник: *Ја не могу од две акције да направим двеста. Хајде, питајте Га, али само кратко.*

Тужилац: *Ја поново констатујем да бранилац Јоксимовић одуговлачи претрес.*

Бранилац Јоксимовић: *Ово је можда сада прилика да говорим, јер ја можда нећу учествовати када се буду испитивала друга лица. Дакле, оптужени Михаиловићу, ја немам броја „Новог вре-*

мена" за време окупације, али знам да је изашло овакво саопштење: „Бандити Драже Михаиловића...”

Претседник: Нећемо тако, него поставите питање.

Бранилац Јоксимовић: Да ли се сећате да су поводом неких ваших саботажа на Дунаву објављени овакви извештаји: „По налогу...”

Претседник: Опет читате. Нећу ја тако.

Бранилац Јоксимовић: Да ли сте неким сретствима покушавали...

Претседник: Молим поставите конкретно питање и немојте да читате новине или депеше.

Бранилац Јоксимовић: Ово је саопштење...

Претседник: Ни саопштење молим.

Тужилац: Приложите Га за доказни поступак.

Бранилац Јоксимовић: Оптужени Михаиловићу, поводом саботажа које су вршили ваши одреди на Дунаву можете ли нам данас нешто више казати поводом оноГа што сам ја прочитао да је 7 маја 1943 Године 50 ваших присталица стрељано. Да ли нам можете о томе рећи нешто више?

Оптужени Михаиловић: Од ЕнГлеза тражио сам mine да би их поставио у Бердапу, али ЕнГлези ми нису послали. Тражио сам од ЕнГлеза да постројења у Сипском каналу нападну авијацијом, јер су бродови у зиму били зачепљени ледом, а само рушење Горњих слојева могло је да поруши све остало. Ја сам разумео добро важност линије Дунава као комуникације велике преносне моћи, која је Немцима требала да служи за њихове операције. ЗбоГ тоГа сам ја то тражио.

Претседник: Потпуно истовестан исказ као и прошлоГ пута. Седите оптужени Михаиловићу.

Бранилац Јоксимовић: Оних 50 присталица што је стрељано збоГ тих акција дошло је као последица овоГа плана.

Тужилац: Сутра ће изићи и ДраГи Јовановић па ћете чути да је он давао партизанима на име његових присталица.

Бранилац Јоксимовић: Дакле, 50 присталица Драже Михаиловића је стрељано.

Тужилац: ДраГи Јовановић ће испричати како су подметнути партизани као присталице Драже Михаиловића.

Претседник: Где сте се налазили јула месеца 1942 године?

Оптужени Глишић: Био сам у Санцаку или Србији.

Претседник: Ко је био у Новој Вароши?

Оптужени: Био је Марковић.

Претседник: А да ли сте били ви?

Оптужени: Ја сам одлазио.

Претседник: Је ли Марковић обавештавао о свима догађајима?

Оптужени: Јесте.

Претседник: Је ли стално седео у Новој Вароши и у јуну?

Оптужени: Не.

Претседник: А у јулу?

Оптужени: Не.

Претседник: Ко је онда седео у месецу јулу у Новој Вароши од четничких команданата?

Оптужени: Остао је само Калаитовић.

Претседник: Је ли Калаитовић био под вашом командом?

Оптужени: Јесте.

Претседник: А је ли вам познато ово писмо италијанске команде: „Четничкој команди у Новој Вароши, предмет инструкције. На основу споразума између немачког помоћника команданта сектор Ужице и нашег команданта, сектор Јужна Србија, и команданта четничких одреда Глишића с друге стране, наређујем да се оружје, које је некада било раздељено од четничких команди у Србији има оставити наоружанима. - Командант потпуковник Ренато Перико”.

Оптужени: Не. Мени то није било познато.

Претседник: Је ли ово од вашег одреда или италијанског окупатора?

Оптужени: Морам да вам објасним да бисте имали прелаз.

Претседник: Је ли тачно да је постојао овај споразум између италијанског потпуковника, немачког пуковника и мајора Глишића?

Оптужени: Није постојао ни састанак ни споразум.

Претседник: Је ли тачно да вам је окупатор давао оружје

Оптужени: Ни једну пушку ни један метак нисам добио ни од Недића ни од Италијана.

Претседник: А муницију од Павла Ђуришића?

Оптужени: Јесам.

Претседник: А одакле Павлу?

Оптужени: Ја не знам.

Претседник: Је ли Павле био у Беранима?

Оптужени: Јесте.

Претседник: А ко је седео у Беранима?

Оптужени: Седели су Италијани.

Претседник: Можете сести. Дајем одмор четврт сата.

Настаје одмор у 11 часова.

Претседник: Наставља се претрес (По наређењу претседника уведени су оптужени). Извиђају се кривице отсутних оптужених. Пошто је оптужница прочитана на самом почетку претреса и докази ће се извести у доказном поступку, остаје само, ако господа браниоци отсутних оптужених имају да поставе каква питања досада испитаним оптуженима, нека изволе. Прво по кривици Младена Жујовића.

Бранилац оптуженог Жујовића, ЈБуба Радовановић: (изјављује да нема никакво питање).

Претседник: По кривици оптуженог Топаловић Живка?

Бранилац оптуженог Топаловића ЈБуба Радовановић: Изјављује да нема никакво питање.

Претседник: По кривици оптуженог Јовановић Слободана?

Бранилац Слободана Јовановића, Милош Терзић: Ја бих молио Суд да наредите да оптужени Михаиловић дође овде да му поставим нека питања.

Претседник: Оптужени Михаиловићу, приђите Суду.

Бранилац Милош Терзић: Ви сте, оптужени Михаиловићу, на претресима код Суда, у неколико махова изјавили да сте за сав свој рад имали одобрење владе Слободана Јовановића, разуме се у ономе периоду кад је он био претседник владе. Ја бих желео да ми одговорите: Да ли сте ви о своме раду обавештавали владу Слободана Јовановића, бар о оним моментима и о оним стварима, које сте ви сматрали да су важне, јер сигурно је да ви ситне и безначајне ствари не би ни предузимали?

Ја ћу овде да пређем мало ближе на поједине ствари, које сматрам да су биле важне у погледу вашег деловања и у односу на ваш положај према влади Слободана Јовановића.

Ви сте пред Судом признали и изјавили да сте крајем 1941 године одржали састанак са Немцима у селу Дивцима. Изјавили сте пред Судом и то, да су ваши делегати присуствовали разговорима и споразуму са Миланом Недићем од 29 августа до петог септембра, баш од онога дана, кад је Милан Недић дошао за претседника владе. Мене интересује да ли сте ви о тим тако важним питањима и догађајима, који упућују на закључак да се ви оријентишете у правцу сарадње са окупатором, управо да се ваши одреди оријентишу у томе правцу, где се испољава већ извесна сарадња или како ви кажете садејство са окупатором, обавештавали владу Слободана Јовановића и желео бих да знам да ли је влада Слободана Јовановића за такве поступке дала вама сагласност и је ли она у том погледу давала какве поруке вама или није?

Оптужени Михаиловић: У погледу састанка са Немцима у Дивцима известио сам нашу владу.

Бранилац Терзић: Је ли вам она одобрила тај ваш поступак?

Оптужени: Није ни одобрила, а није ни не одобрила.

Тужилац Минић: Значи прећутала.

Бранилац Терзић: Је ли била у могућности да вас обавести о свом мишљењу о тој ствари? Мислим на везу којом је располагала.

Оптужени Михаиловић: Постојала је радиовеза која је ишла преко енглеске радиостанице.

Бранилац Терзић: А да ли сте обавестили владу о преговорима са Недићем, приликом којих је он примио извесне обавезе и које је почео да испуњава према вама, наиме у погледу давања намирница, муниције и других ствари?

Оптужени Михаиловић: *О* томе влада није ни обавештена, *јер је Шо био један поеШупак без икаквих резултата. Ја никад на Шај сасеШанак не бих ни оШишао, а не бих ни неког друГоГ послао, да случајно Александар Мишић није хШео да иде у БеоГрад.*

Бранилац Терзић: *Је ли Шо било успут?*

Оптужени: *Да, успуШ, јер он друГачије не би ни моГао отићи.*

Бранилац Терзић: А јесте ли ви користили те обавезе које је Недић био примио на себе на том састанку?

Оптужени Михаиловић: Александар Мишић није примио никакве обавезе, а кад је дошао рекао ми је да је добро прочитао буквицу Недићу.

Тужилац Минић: Ја мислим да се овде ради о питању везе, а ова ствар је већ рашчишћена.

Бранилац Терзић: Добро, оптужени Михаиловићу, ви сте пред Судом изјавили да сте имали неколико састанака и са партизанима и да је постигнут споразум претходно да се узајамно не нападате. Затим, да сте 26 октобра 1941 године, имали састанак са маршалом Титом, да је по том споразуму утврђено да се заједнички борите против окупатора. Сигурно је да је то био један важан историски моменат, када су све позитивне снаге наших народа имале да се окрену против окупатора и да се са њим боре. Да ли сте ви о томе известили владу Слободана Јовановића и, ако јесте, да ли је она одобрила те ваше споразуме?

Тужилац Минић: Тада је била Симовићева влада.

Бранилац Терзић: Добро, нека буде Симовићева.

Оптужени: Ја то не знам. Постоје моје депеше. Али, у сваком случају, био је ту енглески претставник који је све то знао и он је сигурно слао обавештења преко својих веза.

Бранилац Терзић: Ви сте пред Судом изјавили да вам је било познато да се поједини ваши одреди легализују код Немаца. Објаснили сте и то да та легализација по вашем схватању значи да се установи да ти одреди постоје. Ви сте знали, сигурно, да је легализован и Недић, односно његови одреди, да су легализовани били и Јботићеви одреди, да су били легализовани и одреди белогардејаца и други. Да ли сте ви о таквој легализацији ваших одреда обавестили владу Слободана Јовановића и је ли се она сагласила са вама у погледу те и такве легализације?

Оптужени: Ја сам већ изјавио да легализација никоме није била ни наређена ни одобрена. Према томе, ја у том погледу немам шта да допуним у својој раније датој изјави.

Бранилац Терзић: Мене интересује да ли је влада била обавештена?

Оптужени: Ја то нисам сматрао да је извршено по мојој дозволи.

Бранилац Терзић: А знали сте да постоји легализација?

Оптужени: Они одреди који се помињу у оптужници нису моји у много случајева, а самовољних поступака било је.

Бранилац: Глишић је био вама потчињен?

Оптужени: Глишић и Вучко Игњатовић који су направили ону ствар код Ужица и кад су покушали да врате Пожегу, па нису успели, отада више не учествују у одбрани Равне Горе, која траје око 17 дана. Борбе се развијају између 1 и 2 новембра. Глишић и Игњатовић покушавају да поврате Пожегу и чим у томе нису успели Игњатовић је отишао право за...

Бранилац: Ви сте пред Судом још изјавили да, кад сте дошли у Црну Гору, да сте тамо затекли стање у коме војводе и поједини

команданти четничких одреда отворено сарађују са окупатором. То су били, као што знате, а и ви сте то овде навели, Станишић, Баговић, Јевђевић, Трифуновић, - да ли сте ви владу Слободана Јовановића, која је онда била у Лондону, обавестили о тој отвореној сарадњи појединих четничких војвода и команданата са окупатором, је ли вам она учинила какве поруке у том погледу, ако сте је обавестили?

Оптужени: Ја сам после мог доласка у Црну Гору затекао стање како сам овде пред Судом изнео. Да о томе обавестим нашу владу у Лондону тражио сам сам посебну шифру, јер сам сматрао да не треба наш прљав веш да износимо преко Енглеза. Међутим, та ми веза није дата, али је енглески претставник обавештавао своју службу и верујем да је то јављено и нашој влади. *После Шога обавештења енглески претставник нуди и своју помоћ у томе правцу то јест да се састане с тим старешинама па да им и он помогне.*

Бранилац: Је ли влада Слободана Јовановића од вас тражила ближа обавештења у погледу држања Јевђевића, јер је већ у иностранству било познато да Јевђевић отворено сарађује са Италијанима; да ли вам је влада Слободана Јовановића тражила обавештења о томе и јесте ли ви њу тачно обавестили о држању Јевђевића?

Оптужени: Не могу да се сетим, шта је рађено по томе питању, али верујем да то у материјалу, који се налази код Суда, мора да буде.

Бранилац: Значи да мора да буде да сте је тачно обавестили о држању Јевђевића?

Оптужени: То не знам тачно, не знам да ли је било у томе правцу питања и да ли сам давао одговор.

Бранилац. *Хоћете ли дозволити да вам цитирам депешу Слободана Јовановића која је била вама упућена у томе смислу: „Да ли је Јевђевић заиста прошле Године склопио какав споразум с Италијанима, да ли је истина да је после овога споразума Михаиловић посетио Негрија, италијанског Генерала, да ли је тачно да се уништавају насеља Хрвата од стране четника Јевђевића и под заштитом Италијана“.*

Ви сте 24 априла 1943 Године одговорили Слободану Јовановићу овако: „Нити ове нити прошле Године Јевђевић није склапао с Италијанима споразум ма какве врсте...“ - дакле, тиме сте категорички побили оно што се о Јевђевићу проносило у иностранству. Даље сте казали ово: „Јевђевић лично није никакав војнички вођа. До склапања споразума долазило је само између комуниста и Гестапоа. Резултат ових споразума је уједињење њихово и сарадња која бесни против вас...“ Према овом излази да сте ви обавестили владу Слободана Јовановића да Јевђевић није имао никаквог споразума са Италијанима, али да постоји споразум између комуниста и Гестапоа, и да Ша њихова сарадња, бесни

против вас. Да ли је ово тачно што је Слободан Јовановић изнео и упутио својим амбасадорима и посланицима?

Оптужени Михаиловић: *Ја не могу да се сетим те депеше уопште и таквоГ одГовора.*

Бранилац Терзић: *Да ли допуштате моГућност да је Слободан Јовановић фалсификовао такву депешу или измислио садржину?*

Оптужени Михаиловић: *Не верујем, то ми није било познато.*

Бранилац Терзић: *Казали сте још и ово: савезници морају разумети нашу војну ситуацију. Ми се морамо служити специјалном тактиком, збоГ тоГ нам је немоГуће водити једновремено борбу противу спољних и унутрашњих непријатеља. Одупирући се нападима наших непријатеља ми смо принуђени да се боримо под најповољнијим условима за нас и да тучемо једноГ по једноГ непријатеља. Уосталом ово захтева. и ратна вештина.*

По свему ово изгледа да је писао неко ко се разуме у војничке ствари, у Гнактици, у стратеГији.

Ви не изрињате да сте овакву депешу упутили Слободану Јовановићу?

Оптужени Михаиловић: *Какву?*

Бранилац Терзић: *Ову од 24 априла на коју се Слободан Јовановић позива о држању вашем и четника у земљи.*

Оптужени Михаиловић: *Ми смо имали непријатеља на све стране, имали смо их 14.*

Претседник: *Ради се о овој депеши, да ли сте овакву депешу упутили Слободану Јовановићу?*

Оптужени Михаиловић: *Може да буде.*

Бранилац Терзић: *Ја сам хтео само то да чујем. Ви сте пред Судом изјавили да нисте имали моћи да потчините извесне команданте, да је у земљи било стање неповољно мање више по вас, да су команданти радили шта је ко хтео, да вас је Жујовић обавестио о томе из Сплита кад је заменио Бирчанина да народ одлази у партизане, рекли сте пред Судом да су вас поједини команданти издали, да вас је већ војвода Јаворски продао Немцима за 700.000 динара, да је у земљи било такво стање да сте осетили потребу да приступите застрашивању, то јест оснивање црних тројки, употребу слова „3“, примену његову итд.*

Да ли сте ви о тим детаљима обавештавали владу и је ли то значило да је ваш ауторитет у земљи ослабио, јер народ вас напушта, одлази маса у Народноослободилачку војску, бори се против окупатора, оријентација народа одговара његовом схватању: да се треба борити - да ли сте о свему томе обавештавали владу Слободана Јовановића, јер сви детаљи упућују на то да сте се одржавали на неким мерама, које нису одговарале схватању народа да се треба борити против окупатора?

Ја бих молио да ми то кажете, јер је то шири терен на коме се кретала и ваша војничка и политичка делатност?

Оптужени Михаиловић: *Нисам имао моћи да потчиним поједине команданте, ја сам већ то казао.*

Претседник: Молим вас, питање је сасвим друкчије постављено: јесте ли о свему томе обавестили емигрантску владу?

Оптужени Михаиловић: О тешкоћама?

Претседник: О тешкоћама, о стављању под слово „3“, о учешћу народа листом у Народноослободилачкој војсци?

Оптужени Михаиловић: Не, о учешћу народа листом, нисам тај појам ни имао, не.

Претседник: О слову „3“, о црним тројкама, јесте ли обавештавали владу?

Оптужени Михаиловић: Слово „3“ је једино постојало за квислиншке делове недићевце, љотићевце, Пећанчеве и за друге не постоји.

Тужилац: А Врањешевећева изјава?

Оптужени Михаиловић: Врањешевећева изјава не слаже се са мном.

Тужилац: Постоје документа.

Претседник: Јесте ли обавестили о слову „3“ владу?

Михаиловић: О слову „3“ обавештена је влада, а и Хадсон је казао како ће мистериозно деловати тројке кад се људи на улици осврћу.

Претседник: Значи обавестили сте владу?

Михаиловић: Да.

Бранилац Терзић: Ви сте пред Судом одговорили да се ваш рад састојао од политичког и војничког дела и да су били и један и други под вашом командом. Политички штаб се бавио политичким питањима сигурно онако како је мислио да треба да се бави. Да ли је вама познато да су одржавани конгреси у земљи на којима су донети закључци о будућем уређењу државе. Ви сте изјавили пред Судом да сте замишљали да се држава уреди на основу референдума, гласања. Казали сте, на питање колеге Ђоновича, да нисте убеђени монархиста. На овом конгресу био је ваш претставник Остојић, један од угледних личности нашега штаба, био је Лашић и још један претставник, и на том конгресу су донети извесни закључци у погледу уређења државе. Тамо је казано, између осталог да монархија има да буде, наравно са Петром Карађорђевићем Другим. Предвиђено је да држава буде уређена тако да чиновници могу бити само припадници четничких организација, да судије и адвокати могу бити само припадници четничких организација, и да министри имају бити чиновници, што ће рећи да и они морају бити из редова четничких организација. Једном речју предочено је то да такво стање има да влада дотле да четничке организације имају бити сва суверена власт у земљи све дотле док се не консолидује стање по схватању учесника, а после ће се приступити уставним мерама. Дакле, и чиновници и адвокати и судије имају се лиферовати из редова четничких организација. Јесте ли били сагласни са овим закључцима који су на конгресу донети и јесте ли обавестили о томе владу Слободана Јовановића? То је било 30 новембра 1942 године.

Оптужени Михаиловић: То је била будалаштина која је вршена у Црној Гори. За мене има важност само конгрес у Ба.

Бранилац Терзић: Али на том конгресу где су се расправљале будалаштине учествово је начелник штаба ваше врховне команде који је ваш делегат, делегат министра војске.

Оптужени Михаиловић: Радили су шта су хтели. Цела та група радила је шта је хтела.

Бранилац Терзић: Ви сте неколико пута овде пред Судом изјавили да сте имали налог и од Американаца, и од Енглеза, и од владе, да се одржите у народу.

Оптужени: Јесам.

Бранилац: Ја ћу опет да поновим оно да је ваша позиција у народу, што излази из чињеница, била јако поколебана, јер сигурно васпостављање тројки и све оно друго што је рађено, слово „3", напуштање појединих војвода, окретање од вас, - да је то значило слабење ваше позиције. Ја бих желео да ми кажете за кога сте ви у земљи имали да се одржите? Чији је интерес био да се баш тај и такав покрет одржи до краја у земљи? Да ли није било то само зато да би ви одржали тај положај да омогућите повратак краља Петра, владе и тако даље, или је био нечији интерес можда и са стране?

Оптужени: *Интерес...*

Бранилац: *Јер, ту се поклапа одржати се.*

Оптужени: Интерес и владе из ЈТондона и интерес западних савезника био је одржати се у народу.

Бранилац: Да се ви одржите? Је ли вам речено од стране владе да се одржите по сваку цену, без обзира на сретства којима треба да се послужите да се одржите?

Оптужени: Добио сам и поруке од стране падобранаца, који су долазили и писмене и усмене од свих наших политичара тамо, и од свих утицајних људи тамо. Има порука, које је донео Воја Лукачевић, да је са британским угледним политичарима разговарао и да су поручили оно што је већ овде прочитано, што иде опет у смислу: одржати се.

Бранилац: Ви сте имали добру обавештајну службу у земљи. Колико сам чуо овде ви сте другу тужиоцу рекли да сте имали око сто радиостаница, то значи приличан број који сте могли да користите да сазнате шта се у земљи ради. Да ли сте ви, добијајући извештаје са терена, знали и за све оне тешке злочине који се у земљи дешавају?

Оптужени: Не.

Бранилац: За убиства, силовања, паљења села, одвођења и тако даље?

Оптужени: Не.

Бранилац: Да ли сте ви за то знали и јесте ли владу зато обавештавали или не?

Оптужени: Никада не бих одобравао и уколико сам сазнавао предузимао сам гоњења. Не могу тачно да знам шта сам обавештавао. То има у нађеним документима.

Бранилац: Према томе, излази, да влада није знала за злочине који су вршени. Значи ли то или не?

Оптужени: Можда. И ја сам најмање знао (у сали смех).

Бранилац: Онда би отпала и претпоставка да вас је влада храбрила у томе, и то увек, и да је она желела и хтела да се такво стање у земљи одржи. Ја сам завршио.

Претседник: (Обраћајући се браниоцу): Господине Терзићу имате ли можда у вези са вашим брањеником да поставите неко питање осталим оптуженим?

Бранилац: Немам ништа. Једино још: Оптужени др. Мољевић изјавио је овде пред Судом да је линију практичне политике унутра, у земљи, достављао Слободан Јовановић. То је била његова изјава пред Судом. „Практична политика“. Како сте ви схватили тај појам „практична политика“. Је ли било каквих ширих упутстава у погледу спровођења те практичне политике?

Оптужени Михаиловић: Ја не знам.

Бранилац: То је оптужени др. Мољевић овде на Суду изјавио.

Оптужени Михаиловић: Ја не знам садржину.

Бранилац: Овако је рекао: „Линија практичне политике била нам је достављана од југословенске владе у Лондону, у том времену владе Слободана Јовановића,“ па ме интересује јесте ли ви били у току сазнавања те практичне линије која вам је достављена?

Оптужени Михаиловић: Вероватно да сам био, сада не знам ништа о томе.

Бранилац: Добро, ништа више.

Претседник: (Обраћајући се тужиоцу): Имате ли ви каква питања?

Тужилац: Ја ћу имати, пошто браниоци исцрпе своја питања, ја бих за све уједно.

Претседник: (Обраћа се браниоцу Радоја Кнежевића и Милана Гавриловића) Ви сте бранилац Радоја Кнежевића и Милана Гавриловића, је л да?

Бранилац Слободан Суботић: Да, молим вас, оптужени Михаиловићу, да ми кажете да ли су вам лично познати Радоје Кнежевић и Милан Гавриловић?

Оптужени: Радоја Кнежевића не познајем, а Милана Гавриловића знам са једног састанка, јединог у животу.

Бранилац: Пре рата?

Оптужени: Пре рата.

Бранилац: Да ли је вама познато какве је функције Милан Гавриловић имао за време рата?

Оптужени: Не знам.

Бранилац: Ви сте рекли да је Гавриловић један од стубова ваше политике.

Оптужени: Милан Гавриловић је вођ земљорадничког покрета, од којег су многи и многи његови припадници били у мојим редовима.

Бранилац: Јесте, али мене интересује лична улога Милана Гавриловића у односу на вас док је био у Лондону. Да ли вам је познато када је постао министар и када је престао бити министар?

Оптужени: Не, није ми познато.

Бранилац: А за Радоја Кнежевића?

Оптужени: Ја мислим да је он био министар двора.

Бранилац: Па, из чега сте закључили да су Кнежевић и Гавриловић стубови ваше политике?

Оптужени: То сам дознавао од падобранаца који су долазили, а последњи случај био је кад сам дознао од Воје Лукачевића, који се састао са њима.

Бранилац: Да ли је то сазнање засновано на израженој симпатији од стране Милана Гавриловића или на специјалном раду његовом?

Оптужени: То су поруке које су добијене и нађене код мене у цепу. Тих порука било је, које сам ја записивао.

Бранилац: Да ли је Гавриловић нешто писао или радио по вашим инструкцијама и да ли сте одржавали неку специјалну везу и давали задатак?

Оптужени: Где су те везе ишле ја не знам, али ја сам слао на Каиро. Ту везу је примао Миодраг Ракић...

Бранилац: Мене интересује да ли ви знате да су по вашим жељама и инструкцијама Гавриловић и Кнежевић нешто специјално извршили?

Оптужени: Ја сам, уопште, своје жеље достављао једним истим путем - влади у Лондону, а то је ишло преко Ракића.²⁸³ Те су жеље преношене коме треба, а како је коме ишло не знам.

Бранилац: Какву је улогу играла енглеска обавештајна служба у односу између вас и владе? Да ли вам је то познато?

Оптужени: Није ми познато.

Бранилац: Да ли су све депеше, које сте ви упућивали влади у Лондону биле достављене влади или су неке успут нестале?

Бранилац Кнежевића и Гавриловића: Да ли је било таквих депеша које нису саопштаване? Шта сте ви мислили о томе? Какав је био разлог да влада у Лондону не буде обавештавана о саопштењима која ви њој достављате?

Оптужени Михаиловић: Зато што је британска служба желела да држи у својим рукама извесне ствари и да их не саопштава.

Бранилац: Значи да ви нисте имали потпуну везу између вас и владе у Лондону.

Оптужени: Ја сам доцније остварио, али опет је ту енглеска служба ометала.

Бранилац: Молим вас када је то било доцније?

Оптужени: Мислим 1943.

Бранилац: У које доба?

Оптужени: По доласку Слијепчевића код мене.

Бранилац: Не, мислим то, није временски, јер ја не знам када је он дошао.

Оптужени: 1943 године.

Бранилац: Је ли то било када је Пурић образовао владу?

Оптужени: Пре.

Бранилац: А не знате које су врсте депеша тако недостајале у обавештењима?

Оптужени: Ја не знам, знам да сам контролисао, нисам добио потврде на све депеше.

Бранилац: Хвала, немам више.

Бранилац Мољевића, адвокат Атанацковић: Питање које сам поставио оптуженом Михаиловићу о линији практичне политике, желео бих да то питање објасни, колико је могућно сам оптужени Мољевић који је био у сазнању те такозване линије.

Претседник: Молим касније, док завршимо.

Бранилац Нинчића, адвокат Алкалај: Оптужени Михаиловићу, на једном од пређашњих претреса јавни тужилац поставио вам је питање: који су стубови бивше емигрантске владе, који су вас нарочито подржавали? Ви сте дали одговор, ви сте навели имена свих оптужених чланова емигрантске владе сем једнога, мог брањеника Момчила Нинчића. Ја вас молим да кажете разлог зашто сте изузели његово име?

Оптужени Михаиловић: Нисам ништа чуо о њему.

Бранилац Алкалај: На питање јавног тужиоца да ли је Нинчић, ви сте чини ми се рекли, да нисте могли њега да схватите... Мислим да сте тако казали.

Оптужени: Сматрао сам да је исувише стар и да је за рад неспособан.

Бранилац: Јесте ли, оптужени Михаиловићу, били обавештавани да је било несугласица међу члановима емигрантске владе, да се нису слагали у погледу ваших акција?

Оптужени: Био сам обавештен да су постојале несугласице између Хрвата и Срба у влади који су били тамо, *јер да су они, - Хрвати - одавали све шта се на седницама ради.*

Бранилац: Није ли вам познато да је др. Нинчић био у кризи пред демисијом у лето 1942 године?

Оптужени: Не.

Бранилац: Је ли вам познато да је дао оставку 2. јануара 1943?

Оптужени: Не.

Бранилац: Хвала лепо.

Бранилац Фотића и Живана Кнежевића, адвокат Драгутин Тасић: Оптужени Михаиловићу, ви сте већ одговорили на питања ранијих бранилаца и ти одговори важе и за мог брањеника. Хоћу само да допуним једно питање, ви сте казали да сте известили владу о вашем састанку са Немцима. Мене интересује како сте претставили тај састанак, у којем сте циљу имали састанак и да

ли сте то претставили, као и овде иа претресу, да је то ратна интрига или шта сте имали за циљ, или као сарадњу?

Оптужени: Далеко од сарадње.

Бранилац: Мене интересује конкретно како сте претставили, ако сте послали извештај, како сте рекли, који је циљ одржаног састанка?

Оптужени: Састанак по позиву и што сам желео да на сваки начин, ако је могуће препречим оно уништење. Добио сам једно катeГорично тражење од Немаца да предају безусловно оружје и безувјетну капитулацију позивајући се...

Тужилац: (Упада у реч):... Да ли сте известили владу?

Оптужени: ... На потписани ранији уГовор о примирју и капитулацији јуГословенске војске. Ја сам моГао да кажем у том правцу. Знало се добро да сам ја у том поГледу био исправан.

Бранилац Тасић: Значи да нисте извештавали да састанак значи сарадњу.

Михаиловић: Не, никада.

Бранилац: Је ли вам било познато да је у иностранству вођена пропаганда против вас, која је тврдила да ви сарађујете са окупатором и да водите борбу против партизана и јесте ли тражили од људи у иностранству, мене специјално интересује Фотић и Кнежевић, да ли сте тражили да они демантују те вести као лажне?

Михаиловић: Ми смо достављали нашу „Борбу“ а узајамна пропаганда била је велика, управљена не узајамно неГо противно, једних против других. Ја не знам какве сам депеше слао тада Фотићу, он их је добијао.

Бранилац: Да ли се сећате садржине, мене интересује главно питање, да ли сте ви тражили од Фотића и ових да демантују те вести у иностранству као лажне?

Михаиловић: Ми смо извештавали о свим догађајима који су се догађали, износећи наш рад. Ја се не сећам свих депеша које су послане Фотићу, било је најмање слатих шифрованих депеша, а више слато пропагандног материјала.

Бранилац: Ви на претресу рекосте да нисте сарађивали са окупатором, да ли извештавате да сарађујете?

Михаиловић: Сигурно не.

Бранилац: Друго питање: Да ли сте тражили од њих да демантују те вести као лажне?

Оптужени Михаиловић: Ја не знам. То је материја коју има оптужница и с којом нисам упознат, не могу да кажем да или не пошто не знам.

Бранилац: Да ли сте ви лично демантовали са ваше стране да су лажне?

Михаиловић: Да, ја сам демантовао.

Бранилац: О сарадњи?

Михаиловић: (Ћути)

Бранилац: Откада имате директне везе са Фотићем?

Михаиловић: Од краја јуна 1943 године.

Бранилац: Значи за онај период од 1941 до 1943 године немате везе?

Михаиловић: Не.

Бранилац: Јесу ли они могли, Фотић и Кнежевић, који нису чланови владе, али јавни тужилац тужи и њих, док их ја сматрам да су чиновници, да ли су могли да добију осим вас и војне мисије и од кога другог у земљи извештаје о стварном чињеничном стању у земљи?

Михаиловић: Могли су.

Бранилац: Како?

Михаиловић: Било је чак и дописивања, не између Фотића и других, било је дописивања између политичких људи из земље, који нису били ангажовани у борби. Стизала су писма ... Ја знам да је једно писмо било писано од Бошка Јевтића у Београд, не знам коме је било упућено...

Бранилац: Јесу ли ваши извештаји били меродавни и званични за њих?

Михаиловић: Ја не знам.

Бранилац: Кад сте почели да добијате помоћ из иностранства?

Оптужени Михаиловић: Кад сам био на Голији 1942 године, управо још на Равној Гори.

Бранилац Тасић: Јесте ли добили помоћ пре него што су дошле стране мисије?

Оптужени Михаиловић: Нисам добијао.

Бранилац: Верујете ли да би вам Енглеска и Америка дале помоћ на основу вашег извештаја да нису дошле мисије?

Оптужени: У принципу не дају они помоћ док немају њихове људе на терену, и свака помоћ, која је дошла на Копаоник, дошла је тек пошто су они имали своју мисију. Ја сам пристао да мисије дођу у целу земљу, под условом да нам шаљу помоћ.

Бранилац: Оптужница ставља мојим браћеницима да су вас снабдевали оружјем и новцем. Јесу ли они били у могућности да вам шаљу било оружје, било новац. Јесте ли имали директне везе с њима?

Оптужени: Ја не знам тачно од кога је новац дошао. Добијао сам и слао потврде за 13 милиона југословенских динара. Преко Енглеца овде дознао сам да је то од владе.

Бранилац: *А мене интересује за Фотића да ли сте од њега или од Кнежевића Живана добијали?*

Оптужени: *Од њих новац нисам могао добијати.*

Бранилац: *Ни новац ни оружје?*

Оптужени: *Не.*

Бранилац: Оптужница им ставља још и то да сте ви слали њима лажне вести које су они даље лансирали. Јесте ли им ви некада слали лажне вести?

Оптужени: Ја не знам да сам им слао лажне вести.

Бранилац: Јесте ли ви слушали војне емисије из Лондона које су углавном потицале од Кнежевића?

Оптужени: Јесам.

Бранилац: Да ли су те емисије позивале на братоубилачку борбу и да ли су вас потстицале на борбу против партизана?

Оптужени: Ове емисије позивале су народ да се сврстава у моје редове.

Бранилац: А јесте ли ви давали вести из земље и са терена Кнежевићу Живану?

Оптужени: Специјалне вести за радио Лондон нисам давао, сем кад су тражили да нешто специјално изиђе. Вести су вађене из општих извештаја.

Бранилац: *Јесу ли могли било Фотић, било Кнежевић у својству које су имали вама нешто да наредe противно влади и без знања одговорне владе с обзиром на ваше својство министра војске а доцније начелника Врховне команде. Да ли су они могли и да ли би ви извршили ма какво њихово наређење. Они су имали мањи ранГ.*

Оптужени: Није то мањи ранГ, ја свој министарски положај нисам сматрао неГo као пропагандно сретство.

Бранилац: Ви сте били министар војске, оптужени Кнежевић је био шеф војноГ одељења у Лондону. Оптужница каже да је он стварно био министар војске, док је Слободан Јовановић давао саГласност, а ви сте били министар војске на терену.

Оптужени: То је пропаганда.

Бранилац: Да ли је могао Живан Кнежевић да вам нареди да отпочнете борбу против партизана или ма шта друго конкретно у своје име?

Оптужени: У своје име није могао.

Бранилац: А у име шефа војног одељења или по наређењу министра војске, или претседника владе?

Оптужени: Ја мислим не.

Бранилац: Да ли би га ви послушали да вам је наредио?

Оптужени: Он не би наредио.

Бранилац: Логично је то, само ипак питам. Јесте ли имали везе преко Лондона са оптуженим Кнежевићем?

Оптужени: То је веза на Каиро.

Бранилац: Значи, непосредне везе са Кнежевићем нисте имали.

Оптужени: Нисам.

Бранилац: Да ли вам је Кнежевић слао новац?

Оптужени: Не знам ко је слао новац.

Претседник: Има ли ко од бранилаца отсутних још какво питање?

Тужилац: Ја бих хтео неколико питања да поставим.

Претседник: Можете.

Тужилац: Ја сам оптуженом Михаиловићу, у току његовог испитивања, поставио низ питања, која су била у вези са кривичном одговорношћу отсутних оптуженика. У допуни оног дела испитивања у вези са отсутним оптуженицима ја ћу само поставити неколико питања: Да ли су официри, који су долазили из емиграције код вас, вама подносили извештаје о стању у емиграцији, о

томе ко је против вас, ко је за вас у круговима емигрантске владе и у емиграцији уопште?

Оптужени: Сви официри који су дошли из Каира припадали су групи противника генерала Душана Симовића.

Тужилац: Конкретно, Слијепчевић?

Оптужени: Сви. Ту је био и Слијепчевић и Лука Остојић. Сви су они били противници генерала Симовића и Боре Мирковића. Ја сам учествовао у припремама за 27 март и Бора Мирковић ме је добро знао још из младости и казао је једном приликом да ћу ја послушати све што ми он буде поручио. Онда је настало тамо велико трвење. *После испадања из владе генерала Симовића дошло је до затварања Боре Мирковића и осталих и њихово одашиљање у неке логоре.* Онда се ту умешала енглеска служба и она је пуштала час једне час друге. Али код мене, углавном, официри који су дошли, били су противници генерала Симовића. Ја сам преко тога питања прелазио, јер нисам имао времена да се бавим тиме.

Тужилац: Ви дакле категорички тврдите да су сви били противници генерала Симовића? На првом месту Слијепчевић није био. Он је поднео извештај у коме стоји да он није против генерала Симовића.

Оптужени: Ја не могу да знам. Ја знам за Остојића, Лалатовића, Гогића.

Тужилац: Ви сте скренули на друге ствари. Да ли су вам ти официри подносили извештај о стању у емиграцији, ко вас помаже, а ко је против вас?

Оптужени: А то не, него су ми говорили о трвењу које постоји, а да ли су ми говорили ко ми помаже а ко не, не могу да се сетим.

Тужилац: Рекосте Лалатовић, Балетић и остали.

Оптужени: То има у белешкама које су код вас.

Тужилац: Кад сте од емигрантске владе добили прву новчану помоћ, којим каналом и преко кога?

Оптужени Михаиловић: Прву новчану помоћ добио сам преко Турске у износу од 900.000 динара.

Тужилац: Добили сте 400.000,- дин.

Оптужени Михаиловић: Добио сам 400.000,- дин донео ми је Саша Николајевић.

Тужилац: Јесте ли били обавештени од емигрантске владе радиограмом да вам је послала преко Турске истим каналом 17.000.000,- дин.?

Оптужени Михаиловић: 17.000.000,- дин. сам добио, али се нисам могао сетити којим путем, када сам о томе био испитиван.

Тужилац: Зар нисте то добили преко Максимовића?

Оптужени Михаиловић: Преко Максимовића, трговца из Паланке?

Тужилац: Индустријалца из Паланке.

Оптужени Михаиловић: То се име помиње. Ја сам се сетио тога имена, али се нисам сетио да се то односи на ту суму.

Тужилац: Јесте ли добили од емигрантске владе извесну суму преко Букурешта, и је ли вам тражена потврда?

Оптужени Михаиловић: Добио сам, али не знам тачно детаље.

Тужилац: Је ли вам влада јавила: да је депонована у Швајцарској банци једна сума за вас?

Оптужени Михаиловић: Јесте. Ту суму сам ја тражио за Словенију.

Тужилац: Јесте ли подигли ту суму и потврдили пријем?

Оптужени Михаиловић: Ја не знам. Та је сума била намењена за Словенију. Онај који прими новац мора мени да потврди.

Тужилац: А од вас је влада тражила потврду?

Оптужени Михаиловић: Тражила је, али ја нећу да потврдим док онај који је примио новац мени не потврди. После тога ја задужујем све те од стране владе, а раздужујем себе, задужујући онога који ми је тај новац предао.

Тужилац: Да ли је преко обавештајца влада упутила већу суму новца намењену вама, односно Бирчанину?

Оптужени Михаиловић: Упутила је, али та сума је пропала. Не знам да ли су је пронашли.

Тужилац: Да ли вас је влада, приликом обавештења од стране Слободана Јовановића депешом да је депонован у једној банци у Швајцарској извесна сума за вас, обавестила и о томе да, ако вам још новца треба, да ће се депоновати онолико колико ви тражите?

Оптужени Михаиловић: Колико се сећам, ја мислим да је то било.

Тужилац: Ко је руковао новцем за време окупације југословенске државе који је био изнет у иностранство, и у којим је банкама био тај новац?

Оптужени Михаиловић: Ја мислим да је био у америчким банкама.

Тужилац: А ко га је могао подићи из америчких банака?

Оптужени Михаиловић: Ја мислим влада.

Тужилац: А преко кога?

Оптужени: Преко својих органа. Преко посланика.

Тужилац: Је ли вам познато да ли је влада могла да подигне новац без парафа Фотићевог?

Оптужени: Ја то не знам.

Тужилац: Да ли су вас о томе обавестили официри који су долазили код вас?

Оптужени: Није ми познато.

Тужилац: Је ли вам је познато да је настала свађа између Шутеја и Фотића зато што је Шутеј тражио за вас већу суму, а Фотић је дао мању суму?

Оптужени: Ја се тога не сећам.

Тужилац: Да ли сте ви слали влади у Лондону све предлоге за одликовања ваших команданата: Баје Станишића, Павла Ђуришића, Јевђевића, Калабића, Раковића и осталих, да их све не ређам?

Оптужени: Јесам.

Тужилац: Је ли влада одбила ма и један ваш предлог за одликовање?

Оптужени: Није одбила.

Тужилац: Није одбила. Добро. Пазите сада, оптужени Михаиловићу. Какву вам је поруку донео од стране Слободана Јовановића и Петра Живковића из круга владе, за које сте се изјаснили недавно на саслушању да су претстављали ваш ослонац у иностранству, какву вам је поруку донео Слијепчевић кад је дошао?

Оптужени Михаиловић: Ја не могу да се сетим тих разних порука.

Тужилац: Слијепчевић је пао код генерала Трифуновића и сломио ногу.

Оптужени Михаиловић: Било је порука важних које је он донео. Врло важних и које сам ја, верујем нотирао, управо које су мени депешом саопштене са терена Кесеровића.

Тужилац: Да ли вам је том приликом влада послала поруку да сместа дижете устанак или да чекате?

Оптужени: Ту поруку сам добио.

Тужилац: Како је гласила?

Оптужени: Углавном, устанак подићи на случај инвазије и на случај слома Немачке.

Тужилац: А да ли је у тој поруци била каква забрана да се диже устанак пре тога и да ли вам је то изричито било наређено?

Оптужени Михаиловић: Било је: Не дизати устанак пре тога.

Тужилац: Добро. Да ли вам је Слободан Јовановић једном приликом упутио поруку да га овластите да пошаље месаж за америчку штампу да четничка организација у Југославији не сарађује са окупатором? Да ли се сећате те поруке Слободана Јовановића?

Оптужени: Мислим да се сећам. Управо то сам сада чуо и то је из мога сећања било избрисано.

Тужилац: Да ли вам је Слободан Јовановић слао поруке, депеше, извештаје: да све чинимо да вам се што више пошаље помоћ у оружју, муницији и материјалу?

Оптужени Михаиловић: То није долазило депешама. То је долазило преко падобранаца.

Тужилац: Да ли сте ви вашим командантима слали депеше и говорили да вас Слободан Јовановић помаже свим сретствима?

Тужилац: Јесам.

Тужилац: И да је влада уз вас и да је краљ уз вас?

Оптужени: Да.

Тужилац: Добро. Мало пре један од бранилаца отсутних оптужених питао вас је: да ли вам је познато да се у иностранству водила кампања против вас и ваше организације са тврдњом да сарађујете са окупатором? Да ли вас је влада о томе обавештавала и Слободан Јовановић...?

Оптужени: Енглези.

Тужилац: ... И Енглези. Добро. Ја овде на владу мислим. Да ли сте обавештавани да се преко амбасаде из свих могућних пропагандних сретстава водила таква кампања?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Да ли је Фотић ангажовао једну радиостаницу у Америци и да ли вам је познато да је на нашем језику давала емисије за Југославију.

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Да ли сте ви вашим расписом командантима препоручили да слушају ту радиостаницу?

Оптужени: Јесам.

Тужилац: Да ли је Фотић позивао преко те радиостанице и упућивао позиве нашем народу да се сврста у ваше редове, у вашу организацију?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Да ли је преко те радиостанице Фотић приказивао организацију Народноослободилачке војске и партизанских одреда као банде међународних злочинаца, као бољшевице, као усташе и томе слично.

Оптужени: Ја не могу да се сетим тачно тога. То је било када је дошла Пурићева влада.

Тужилац: Да ли вам је познато када је Живан Кнежевић напустио дужност шефа кабинета и на коју је дужност отишао?

Оптужени: Живан Кнежевић је отишао у Америку за војног аташеа при посланству.

Тужилац: Јесте ли били задовољни радом Живана Кнежевића у Америци, и је ли вам он подносио извештаје?

Оптужени Михаиловић: Био сам задовољан.

Тужилац: Ко је с њим још радио осим Фотића?

Оптужени: Капетан Тодоровић.

Тужилац: Да ли се можете сетити садржине писма које су вам упутили капетан Тодоровић и Живан Кнежевић кад су били стигли у Италију па се после вратили у Америку?

Оптужени: Кнежевић је за 36 сати дошао у Италију, јер су му Американци били изишли у сусрет да се пребаци у нашу земљу. Енглези су, међутим, спречили да дође овамо. Он је о томе мени писао и ја сам му казао, ако није успео да дође овамо. Он је о томе мени писао и ја сам му казао, ако није успео да дође, нека иде на траг у Америку.

Тужилац: А да ли вам је поднео Кнежевић један извештај о своме раду у коме је нападао Фотића?

Оптужени: Јесте, и казао је да Фотић није довољно енергичан у раду.

Тужилац: Да се колеба?

Оптужени: Не да се колеба, него да није довољно енергичан.

Тужилац: А знате ли чији је лист "Србобран"?

Оптужени: Ја сам добио свега један број. „Србобран" је лист федерације Срба у Америци.

Тужилац: Да ли вам је било познато ко је био веза између „Србобрана" и Фотића?

Оптужени: Могао је бити Мусулин.

Тужилац: Је ли Мусулин био у народној одбрани?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Да ли вам је Фотић јављао да је народна одбрана за вас и да је „Србобран“ за вас?

Оптужени: Јесте.

Тужилац: Да ли сте чешће добијали депеше од Слободана Јовановића, затим од Пурића, евентуално потписане од Петра Живковића и Пурића, и од Нинчића и Слободана Јовановића заједнички, у вези са спољном политиком, односно унутрашњом политиком, то јест у питању унутрашњег става према Италијанима, Немцима, партизанима, усташима, Недићу и тако даље?

Оптужени: Добијао сам депеше, а било је и од стране падобранаца.

Тужилац: Јесу ли те депеше биле у супротности са вашим ставом.

Оптужени: Нису биле.

Тужилац: Ја сам тиме завршио с питањима.

Претседник: Има ли одбрана још каквих питања. Оптужени Михаиловићу можете сести на своје место. Оптужени Мољевићу, приђите Суду. Имате ли да поставите какво питање Мољевићу?

Тужилац: Ја немам, јер сматрам да не може ништа више одговорити него оптужени Михаиловић, јер су заједнички радили.

Бранилац Слободана Јовановића, Милош Терзић: Оптужени Мољевићу, ви сте на претресу казали да сте држали линије практичне политике која је била политика владе Слободана Јовановића. Ја бих вас молио да нам објасните каква је била та линија, која је била њена садржина, упути и тако даље?

Оптужени Мољевић: Ја мислим да нисам тако казао, него сам рекао да сам се ја посветио и радио на линији конституализма, а практичну политику имала је да води влада у ЈТондону.

Бранилац: Ви сте казали да сте имали линију практичне политике од владе из Лондона.

Оптужени: Може бити да је њу имао Михаиловић, али ја лично нисам. Дозволите да допуним и објасним. Постоји влада у Лондону која има своје министре који учествују у влади, затим постојимо ми, чланови Централног националног комитета, од којих се ја нисам бавио практичном политиком, Драгиша Васић, као члан Академије наука није практичан политичар, а ни Младен Жујовић није практичан политичар. Због тога сам мислио да политику треба да води влада, али с друге стране кад сам видео да је Драгиша Васић у томе питању заузео један чудан став и изишао један његов напис...

Претседник: *Немојте нас задржавати молим вас око ваших ранијих прегањања са Васићем.*

Оптужени: *Ја сам само хтео да објасним због чега је ово дошло.*

Претседник: Одговорите конкретно на питање да ли вам је влада из Лондона послала линију, директиву унутрашње политике и у чему се она састојала.

Оптужени: Ја не знам да је то постојало.

Претседник: *Има реч Бранилац Јоксимовић.*

Бранилац Јоксимовић: *Молим вас, Г. председниче, ја бих имао једно питање?*

Претседник: *У вези са вашим брањеником?*

Бранилац Јоксимовић: *У вези са мојим брањеником.*

Претседник: *Молим вас само кратко обратите се преко мене.*

Бранилац Јоксимовић: *Желео бих да ми оптужени Мољевић одговори на једно питање: да ли је по његовом мишљењу партизанска борба била борба за народно ослобођење... ?*

Тужилац: *Ја протестујем против таквих питања! То је провокаторско питање.*

Бранилац Јоксимовић: *... или је борба за остваривање комунистичких идеја, или једно и друго?*

Тужилац: *Молим друга претседника да не дозволи ово провокаторско питање.*

Претседник: *Ускраћујем вам питање као потпуно неумесно! Имате ли какво друго питање?*

Бранилац Јоксимовић: *Немам.*

Тужилац: *Овде се утврђује кривица оптуженога, али, извините, на провокацију се мора реагирати.*

Претседник: *Оптужени Мољевићу, можете сести. (оптужени Мољевић седа на своје место)*

Претседник: *Постоји ли у вези са данашњим материјалом и извиђајем евентуално још какво питање код тужбе и одбране?*

Тужилац: *Ја немам ништа да питам, немам никакво питање.*

Бранилац Јоксимовић: *Ја бих имао два предлога. Први би предлог био у томе да умолим Суд да оптуженоме Михаиловићу још данас стави сав оптужни материјал на расположење, пошто је он у једној прилици на моје питање одговорио да му то није познато.*

Претседник: *То је један предлог. У реду.*

Бранилац Јоксимовић: *Други је предлог да се оптуженоме Михаиловићу још данас, а најдаље сутра, поред оптужног материјала, ставе на расположење и све наше домаће новине почев од 11 овог месеца, а сем тога и све иностране новине, нарочито енглеске, руске и француске. За ових десетак дана по закључењу данашњег претреса и да му се те новине стављају на расположење.*

Претседник: *Циљ?*

Бранилац Јоксимовић: *Да буде упознат са стањем ствари и у земљи и у иностранству. Сматрам да такав предлог не би требало ни да чиним, већ да је то требало да се само по себи обави, јер у питању није једна обична личност и ово није један обичан процес, већ једна личност која је играла важну улогу кроз целу окупацију, да би оптужени Михаиловић могао у завршној речи да да оно што треба да да.*

Тужилац: *По вашем мишљењу?*

Бранилац Јоксимовић: *Не, него то је и ваш интерес. Сматрам да је то и ваша жеља. Он треба да има целокупан оптужни материјал код себе и све новине, да зна шта јавност пише и како је цео његов случај преко јавности претстављен.*

Претседник: Јавни тужиоце, изјасните се по предлозима.

Тужилац: *Ја сам чекао и трећи предлог, наиме да пустимо оптуженог Михаиловића да се прошета Београдом (Смех и веселост у дворани).* Што се тиче оптужног материјала, он се налази код Суда и потребан је Суду. Ја се противим томе предлогу, јер је сигурно потребан тај материјал за даље вођење претреса, а уосталом Суд ће о томе донети своје решење. Што се тиче новина, штампе домаће и стране, мислим да такав предлог још нико никада није учинио. Штампа доноси разни материјал, па чак и материјал који може да се приложи као доказ у допуну доказног поступка. Наиме, ми имамо конкретан случај: изјава публикована у читавој светској штампи коју је дао један мађарски генерал у вези са оптужбом против Драже Михаиловића. Онда има и извесних других елемената које ће оптужба можда сматрати за потребно да предложи у допуну поступка, користећи се штампом. Ради тога ја сматрам да се оптуженом Михаиловићу ниуком случају штампа не може дати. А кад се претрес заврши и изрекне пресуда, онда му се може дати.

(Бранилац Јоксимовић обраћајући се претседнику поново тражи реч)

Претседник: *Имајте једанпут довољно прозрења Суду као што то доликује одбрани.*

Бранилац Јоксимовић: *Имам још један мали предлог, трећи. Да се ставе оптуженом Михаиловићу на расположење и све стенографске белешке од почетка овог претреса па даље.*

Тужилац: *Ја се не слажем ни са тим предлогом. Одбрана има стенографске белешке, а има и оптужба. Суд нека решава, а ја се противим томе, јер сматрам да није потребно дати. У допуну онога што сам малочас рекао поводом предлога да се оптуженом стави на расположење штампа, имао бих да поменем и чланак Маклена, у коме је такође изнет драгоцен оптужни материјал против оптуженог Михаиловића.*

Бранилац Јоксимовић: *И тај чланак да се специјално достави оптуженом Михаиловићу.*

Тужилац: *(Обраћајући се браниоцу Јоксимовићу) А Где сте ви на тако нешто у својој дуГоГодишњој адвокатури наишли.*

Бранилац Јоксимовић: *(Окреће се претседнику већа и тражи од њеГа допуштење да одГовори тужиоцу)*

Претседник: *Хоћете ли имати Г. Јоксимовићу Шу љубазност према Народном суду ФНРЈ да му омогућите рад и да се држите редовноГ судскоГ поступка који употребљавате у вашој адвокатској пракси већ 30 Година?!*

Бранилац Јоксимовић: *Хвала лепо.*

Претседник: *Претрес се прекида и наставља сутра у седам часова ујутру.*

Изведите оптужене.

Претрес се прекида у 12,30 часова.